

Tyrnävän kunnan hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2019

Dokumentin sisältö

Hyvinvointityö Tyrnävällä- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seuranta ja vastuutahot

....1 Hyvinvoinnin edistäminen indikaattoritiedot- 2018

Hyvinvointisuunnitelma 2017-2020- arviointi toimenpiteistä 2018-2019

Hyvinvointisuunnitelma 2020

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyvinvointityö Tyrnävällä- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seuranta ja vastuutahot

Kunnan tehtävänä on asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Tehtävää toteutetaan kunnan kaikissa palveluissa. Kuntalaisten hyvinvointia ja tehtyjä toimenpiteitä tulee seurata säännöllisesti ja laatia suunnitelma hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutuneista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010; 12 §).

Tyrnävällä laaja hyvinvointikertomus on hyväksytty 12.11.2018 kunnan valtuustossa ja vuosittain laaditaan hyvinvointikatsaus. Kunnan hyvinvointityötä ohjaa HYTE- työryhmä ja suunnittelun apuna on käytössä HYTE-vuosikello.

Hyvinvointikertomuksen ja -katsauksen laatimisesta vastaa Tyrnävällä sivistys- ja hyvinvointijohtaja yhdessä sosiaali- ja terveysjohtajan kanssa. Valmisteluprosessissa on mukana kunnan Hyte- työryhmä (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen), jossa on kunnan viranhaltijoiden lisäksi edustajia sidosryhmistä ja luottamushenkilöistä. Hyte-työryhmässä on edustajat seurakunnasta, 4H- järjestöstä, Tyrnävän yrittäjistä, Tyrnävän Rauhanyhdistyksestä ja Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksestä. Ehkäisevän päihdetyön ryhmä, Lape- työryhmä, nuorisovaltuusto, vammais- ja vanhusneuvostot, arviointityöryhmä sekä oppilashuollon yhteisöllinen ryhmä ovat tuottaneet hyvinvointikertomukseen liittyvää aineistoa.

Kunnan johtoryhmä hyväksyy hyvinvointikertomuksen ja -katsauksen ennen sivistys- ja hyvinvointilautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan käsittelyä. Lautakunnista hyvinvointikertomus ja -katsaus siirtyy kunnanhallituksen ja kunnan valtuuston käsittelyyn.

Tyrnävän kunnan laaja hyvinvointikertomus sisältää eri ikäryhmien hyvinvointiin liittyvät katsaukset, arvion toteutuneista hyvinvoinnin edistämistoimenpiteistä ja suunnitelman hyvinvoinnin edistämisestä. Seuraava laaja hyvinvointikertomus laaditaan seuraavan valtuustokauden 2021 alkaessa, vuosittaiset raportit laaditaan kesä-elokuussa, jotta niitä voidaan hyödyntää talousarviovalmistelussa ja seuraavan vuoden toiminnan suunnittelussa.

Hyvinvointia arvioidaan pääasiassa indikaattoritiedon avulla, jotka päivittyvät noin kahden vuoden välein. Tässä vuosikatsauksessa arvioidaan vuoden 2018-2019 (1.8.saakka) tehtyjä hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteitä ja tarkennetaan 2019 loppuvuoden ja 2020 vuoden hyvinvointisuunnitelmia.

Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja soteuudistuksen hyvinvointiosiossa on kunnille tarjottu HYTE- kuntakorttia käytettäväksi kunnan hyvinvointitiedon lyhyen ja tiiviin hyte- tilanteen esittämiseksi.

Tyrnävällä otetaan HYTE- kuntakortti käyttöön vuonna 2020 ja jatkossa sitä voidaan hyödyntää hyvinvointijohtamisessa ja kunnan esittelyssä. Hyte- kortti päivitetään jatkossa vuosittain hyvinvointikatsauksen yhteydessä kuten myös lakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 12 §) ja ikäihmisten palvelusuunnitelma (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012). Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan aluehallintovirasto analysoi kaikki hyvinvointikertomukset- ja suunnitelmat kesän 2019 aikana. Tulokset kootaan yhteen syyskuussa ja julkaistaan lokakuussa 2019. Kertomusten sisältöjä hyödynnetään maakunnallisten hyvinvointikuvausten kehittämisessä ja maakunnallisen hyvinvointikertomuksen- ja suunnitelman valmistelussa. Analyysistä on hyötyä myös kuntien hyte-työlle ja etenkin Pohjois-Pohjanmaan hyte-yhteistyölle. Uuden toimintamallin mukaisesti vuosittain tammi-helmikuussa maakuntaliiton koollekutsumana järjestetään kuntien talous- ja toimintasuunnittelua tukeva hyvinvoinnin tilannekuvaseminaari yhdessä sivistys- ja sotejohtajien verkostojen kanssa. Samalla kehitetään yhteistyötä jäsentävä valtuustokausi- ja vuosikello. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus (2019 - 2025) uudistetaan ja allekirjoitetaan hyvinvointifoorumissa 31.10.2019.

Hyvinvointiin liittyvät asiat ovat Tyrnävällä säännöllisesti esillä sekä lautakuntien, kunnanhallituksen, kunnan valtuuston ja kunnan johtoryhmän kokouksissa. Hallintorajoja ylittävää hyvinvointia edistävää työtä ja uusia tapoja tuottaa hyvinvointia kuntalaisille on yhdessä päätetty lisätä ja tuoda myös kunnan viestinnässä aktiivisesti esille. Hyvinvointia Tyrnävällä tuottavat lukuisat järjestöt ja yritykset yhteistyössä kunnan toimijoiden kanssa.

1 Hyvinvoinnin edistäminen indikaattoritiedot- 2018

Tyrnävän kunnan laajassa hyvinvointikertomuksessa (12.11.2018) on kuntalaisten hyvinvointia arvioitu

indikaattoritietojen (THL, Sotkanet jne.) avulla. Valittuja indikaattoreita oli 80.

Keskeisiä seurattavia indikaattoreita ovat koettu fyysinen, psyykinen ja henkinen terveys eri ikäryhmissä, koulupudokkaiden määrä, nettomuutto kuntaan, yritysten määrä ja työllisyysaste.

Indikaattoritiedot päivittyvät hitaasti, noin kahden vuoden välein. Tässä hyvinvointikatsauksessa on huomioitu ne indikaattoritiedot, jotka ovat päivittyneet laajan hyvinvointikertomuksen julkaisun jälkeen.

Tyrnävän kunnan aluekehitys/väestö

Tyrnävän kunnan väkiluku on 6758 (Sotkanet, 2018), joten nousua vuodesta 2017 (väkilu 6730) on tapahtunut 0,42 prosenttia. 0 - 6 vuotiaiden osuus väestöstä on jatkanut laskuaan edelleen vuodesta 2017 vuoteen 2018. Kehitys on samansuuntainen myös valtakunnallisella tasolla. Tyrnävällä muutosta on tapahtunut tarkastelujaksolla -2,86 prosenttia ja Pohjois-Pohjanmaalla -4,5 prosenttia. Tyrnävällä kuitenkin syntyneiden enemmisyys on hiukan noussut (+15,63%) vuosien 2017 ja 2018 välillä, kun koko maassa kehitys on ollut täysin päinvastainen. Syntyneiden enemmisyys tarkoittaa elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotusta.

16 - 24 vuotiaiden % osuus väestöstä on noussut hiukan vuosien 2017 - 2018 välisenä aikana. Vuonna 2017 16 - 24 vuotiaita oli 9 prosenttia väestöstä ja vuonna 2018 9,4. 25 - 64 vuotiaiden osuus on puolestaan laskenut hiukan muutosprosentin ollessa -1,33. 65 - 74 vuotiaiden osuus on noussut 7 prosentista 7,3 prosenttiin. Demografinen huoltosuhte on jatkanut vahvistumistaan. Vuonna 2017 se oli 78,80 ja vuonna 2018 80. Demografinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttäneitä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Vuosien 2017 - 2018 välisenä aikana yksinhuoltajaperheiden lukumäärä on kasvanut hiukan ja puolestaan lapsiperheiden lukumäärä on vähentynyt. Valtakunnallisella tasolla yksinhuoltajaperheiden lukumäärä on kuitenkin huomattavasti pienempi kuin muualla maassa sekä lapsiperheitä on edelleen todella paljon. Tyrnävällä yksinhuoltajaperheitä oli vuonna 2018 11,90 prosenttia, kun koko maan vastaava luku oli 22,50. Lapsiperheiden lukumäärä vastaavana aikana oli Tyrnävällä 52,90 ja koko maassa 38,30.

Talous

Tulopuolen indikaattoreissa (vuosikate, velkaantuneisuus, valtionosuudet jne.) ei ole tapahtunut muutosta/päivitystä tämän raportin kirjoittamisen aikana, mutta menopuolella on asioita, jotka on hyvä ottaa tarkasteluun.

Perusterveydenhoidon avohoidon kaikki lääkärikäynnit /1000 asukasta kohti ovat vähentyneet hiukan 2017 - 2018 välisenä aikana. Muutosprosentti Tyrnävällä on -4,46. Vastaava muutos koko maassa on -3,07%:ia ja Pohjois-Pohjanmaalla -7,59%:ia. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit sisältävät lääkärikäynnit terveyskeskusten äitiysneuvolassa, lastenneuvolassa, perhesuunnitteluneuvolassa, kouluterveydenhuollossa, opiskelijaterveydenhuollossa, työterveyshuollossa sekä kotisairaanhoidon- ja mielenterveyskäynnit ja muut avohoitokäynnit (erilaiset vastaanottokäynnit, terveystarkastus- ja seulontakäynnit sekä käynnit, jotka liittyvät terveydentilan selvittämiseen, esim. lääkärintodistukset).

Perusterveydenhuollon mielenterveyspalvelujen lääkärikäynneissä / 1000 asukasta kohti on puolestaan havaittavissa merkittävää muutosta vuosien 2017 - 2018 välillä. Vuonna 2017 luku on ollut 7,90, kun vuonna 2018 se on noussut 11,20:een. Muutosprosentti on näin ollen 41,77. Vastaavaa nousua ei ole havaittavissa Pohjois-Pohjanmaalla tai valtakunnallisesti, mutta muutos on tätäkin suurempaa naapurikunnissa kuten Muhoksella ja Lumijoen alueella. Mielenterveyspalvelujen lääkärikäyntien määrää voi selittää myös se, että palveluihin hakeudutaan aikaisempaa herkemmin, palveluihin pääsee paremmin ja ongelmien ennaltaehkäisyyn panostetaan enemmän. Tyrnävällä mielenterveyspalveluja tarvitseva asiakas otetaan vastaan heti. Toimintaa on organisoitu niin, että jonoja ei tule.

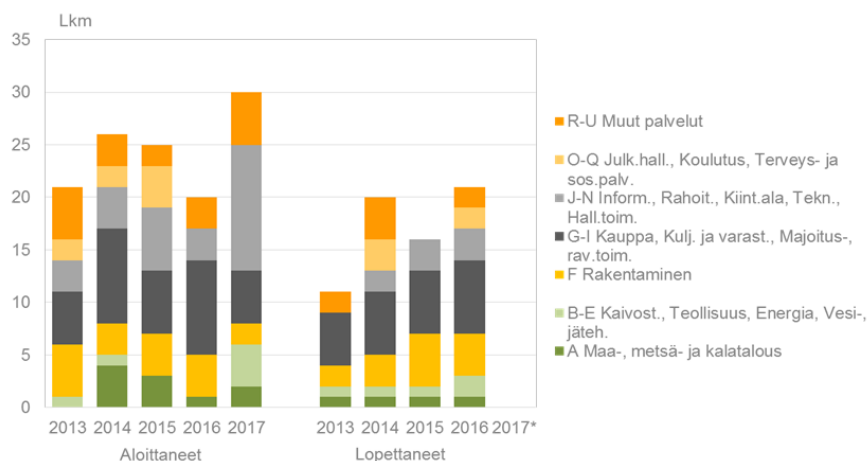
Elinvoima

Työttömyysaste on jatkanut laskuaan niin Tyrnävällä kuin muuallakin maassa 2017 - 2019 välisenä aikana. Muutosprosentti vuosien 2017 - 2018 välisenä aikana on ollut Tyrnävällä jopa -20:tä. Vuonna 2018 Tyrnävän työttömyysprosentti on ollut keskiarvolta 8,40. Vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla on 10,80 ja koko maassa 9,70. Tarkastelun alla olevista lähikunnista edelleen vain Limingassa on pienempi työttömyysaste. Vuoden 2019 toukokuussa työttömyysprosentti on ollut Tyrnävällä 7,1 ja kesäkuussa 8,3. Vastaavat luvut Pohjois-Pohjanmaalla ovat 9,4 ja 10,8. Toukokuun lopusta työttömien työnhakijoiden määrä lisääntyi, joka on ajankohtaan kuuluvaa

normaalia kausivaihtelua. Työllisten prosentuaalinen osuus väestöstä oli Tyrnävällä vuonna 2018 37,5, Pohjois-Pohjanmaalla 39,40 ja koko maassa 42,20. Työllisten osuus on noussut hiukan kaikissa tarkastelun alla olevista kunnissa.

Aloittaneiden yritysten määrä on jälleen lähtenyt nousuun Tyrnävällä vuosien 2016 ja 2017 välisenä aikana. Vuonna 2016 uusia yrityksiä perustettiin 20 ja vuonna 2017 30 kappaletta. Uusien yrittäjien joukkoon mahtuu myös hyvinvointialan asiantuntijoita.

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset Tyrnävällä 2013 - 2017 (Tilastokeskus/yritykset, Seutunet).

* Lopettaneiden tietoa ei ole julkistettu vuodelle 2017

Lähde: Tilastokeskus/Yritykset, SeutuNet

© BUSINESSOULU 2011, WWW.BUSINESSOULU.COM

WWW.OUKA.FI/SEUTU

Koulutus

Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Tyrnävällä koulutustasomittain on edelleen alhaisempi (343) kuin valtakunnassa keskimäärin (369), mutta tulos on parantunut vuosien 2016 ja 2017 välillä. Muutosprosentti on ollut 1,48. Trendi on samanlainen koko maassa eli nousua on hiuksen verran.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä on vähentynyt entisestään ja se on edelleen parempi kuin valtakunnassa keskimäärin. Tyrnävällä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut vuonna 2017 4,20. Vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla on 6.60 ja koko maassa 8.10. Muutosprosentti vuosien 2016 ja 2017 välillä on ollut Tyrnävällä -12,50.

Hyvinvointi eri ikäryhmissä

THL:n tuorein sairastavuusindeksi 2014-2016 on Tyrnävällä ikävakiotuna 99,3 eli maan keskitasoa. Tulos on parantunut hiukan, sillä THL:n sairastavuusindeksi 2013 - 2015 oli Tyrnävällä 104,5. Mitä pienempi luku on, sitä terveempi väestö. Ikävakiot tarkoittaa sitä, että kuntien erilaisten ikärakenteiden vaikutus tuloksiin on poistettu. Indeksissä kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on ko. sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämänlaadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta. Pohjois-Pohjanmaan sairastavuusindeksi vuonna 2014 - 2016 on ollut 121,9 ja koko maan 100. Tyrnävällä ikävakiot sepelvaltimotauti-indeksi (131,1) sekä tuki- ja liikuntaelinindeksi (112,2) ovat korkeammalla tasolla kuin maassa keskimäärin (100). Syöpäindeksi (84,4), aivoverisuoni-indeksi (87,4), mielenterveysindeksi (96,3), tapaturmaindeksi (96,9) ja dementia-indeksi (91,5) ovat pienemmät kuin maassa keskimäärin. Kun puolestaan verrataan Tyrnävää ja Pohjois-Pohjanmaata keskenään, ainoastaan sepelvaltimotauti-indeksi on täällä korkeampi (131,1) kuin Pohjois-Pohjanmaalla (116,8). Pohjois-Pohjanmaalla korostuu etenkin tuki- ja liikuntaelinsairaudet indeksin ollessa jopa 141,3.

Lapset ja nuoret

Lapsien pienituloisuusaste on tullut alaspäin vuosien 2016 ja 2017 aikana muutosprosentin ollessa -23,53. Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista. Lasten pienituloisuusaste on kuitenkin edelleen suuri verrattuna valtakunnalliseen tasoon. Tyrnävällä pienituloisuusaste oli vuonna 2017 16,70%:ia, Pohjois-Pohjanmaalla 14,50 ja koko maassa 11,80.

Toimentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus koko väestöstä jatkoi nousuaan vuosien 2017 ja 2018 välisenä aikana. Vuonna 2016 kehitys oli vielä toisen suuntainen. Vuonna 2017 toimentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus koko väestöstä oli 5,60 ja vuonna 2018 6. Vastaavat luvut Pohjois-Pohjanmaalla olivat 8,60 ja 8.80 ja valtakunnallisesti 10.90 ja 11.10.

Rikoksista epäiltyjen 0 - 14 vuotiaiden osuus / 1000 asukasta kohti -muutosprosentti on ollut vuosien 2017 ja 2018 välisenä aikana häyryttävän korkea (100%), mutta määrällisesti rikoksista epäiltyjä vuonna 2018 oli vähän: 2,80. Vuonna 2017 vastaava luku oli 1,40. Pohjois-Pohjanmaalla vastaavat luvut olivat 7 ja 7,70.

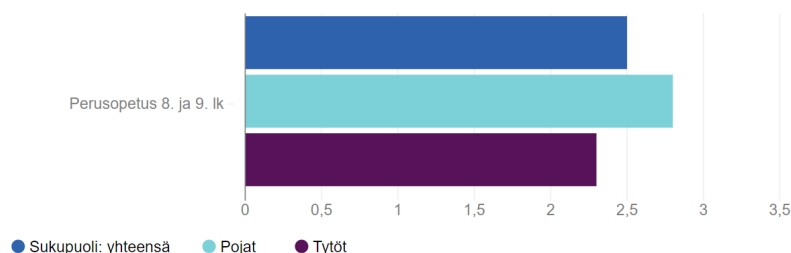
Lasten (0-12 vuotiaat) ja nuorten (13-17 vuotiaat) psykiatrian erikoissairaanhoidon avokäynnit / 1000 henkilöä kohti ovat pienentyneet vuosien 2017 ja 2018 välisenä aikana. Ensiksi mainitussa muutosprosentti oli -23,2 ja jälkimmäisessä -30,19. Huomattava muutos on kuitenkin tapahtunut ryhmässä psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä kohti, jossa muutosprosentti on ollut -90,84. Myös mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoja saaneiden 0-17 vuotiaiden määrä / 1000 vastaavan ikäistä henkilöä kohden on vähentynyt huomattavasti muutosprosentin ollessa -53,85. Toki lukumäärät ovat pieniä (vuonna 2017 5,2 ja vuonna 2018 2,4).

8. ja 9.luokkalaisten tupakointi sekä alkoholin käyttö on laskenut huomattavasti viime vuosina. Kouluterveyskyselyn 2017 mukaan tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa on ollut 2,5%:ia 8. ja 9.luokkalaisista oppilaista. Vastaava luku on ollut 7.4 vuonna 2013 (Sotkanet).

Lähde: Kouluterveyskysely

Indikaattori: Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta (%), jotka ilmoittavat juovansa itsensä tosi humalaa vähintään kerran kuukaudessa.

Terveydenedistämisen aktiivisuuden (TEA) pisteissä perusopetuksessa on parantamisen varaa niin Tyrnävällä kuin muuallakin maassa. Indikaattori kuvaa terveydenedistämisen aktiivisuutta kunnan alueella sijaitseissa peruskouluissa. Indikaattori on pistemäärä asteikolla 0-100. Pistemäärä on terveydenedistämisen aktiivisuuden ulottuvuuksia kuvaavien pistemäärien keskiarvo. Ulottuvuuskohtaiset pistemäärät on saatu pisteyttämällä koulun toimintaa kuvaavat tosiasialuonteiset tiedot suhteessa oletettuun hyvään käytäntöön. Koulukohtaiset tiedot on muutettu kuntatasolla koulun oppilasmäärällä painottamalla. Pistemäärä kuvaa, miten hyvin terveydenedistämisen aktiivisuus toteutuu kunnassa. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin oletetun hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista. Tyrnävällä pistemäärä on 61, Pohjois-Pohjanmaalla 65 ja koko maassa 71.

Työikäiset

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuus /1000 vastaavan ikäistä henkilöä kohti on kasvanut vuosien 2017 ja 2018 välisenä aikana. Vuonna 2017 luku oli 24,40 ja vuonna 2018 28.30. Muutosprosentti on näin ollen 15,98. Ilmiö on samansuuntainen niin lähikunnissa, Pohjois-Pohjanmaalla kuin

valtakunnallisestikin. Työkyvyttömyyseläkettä vuoden 2018 lopussa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuus prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä on puolestaan laskenut hiuksen verran samoilla tarkastelualueilla. Omaa eläkettä saavien määrä on lisääntynyt vuosien 2017 ja 2018 välisenä aikana muutosprosentin ollessa 3,31. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä /1000 vastaavanikäistä kohti on vähentynyt 50-64 vuotiailla. Vuonna 2017 luku oli 1221 ja vuonna 2018 1194.

Ikäihmiset

Ikäihmisten hyvinvointia kuvaavissa indikaattoreissa muutokset ovat hyvin pieniä määrällisesti. Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut vuonna 2017 1,2 ja vuonna 2018 1,9. Muutosprosenttina tämä on kuitenkin jopa 58,33. Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut vuonna 2016 87,7 ja vuonna 2017 85,6. Tällä tarkastelujaksolla kotona asuvien määrä on vähentynyt hiukan. Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä oli vuonna 2016 42,8 ja vuonna 2017 41,8. Kotipalvelua/kotisairaanhoidoa kaikista 75 vuotta täyttäneistä sai vuonna 2017 11,5 ja vuonna 2018 11. Muutosprosentti oli -4,35. Suunta on samanlainen Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuus prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä on pysynyt samana vuonna 2017 ja 2018.

Vuoden aikana kodinhoitoapua saaneiden 65 vuotta täyttäneiden kotitalouksien määrä kaikista 65 vuotta täyttäneistä vastaavan ikäisistä on kasvanut vuosien 2017 ja 2018 aikana. Vuonna 2017 määrä on ollut 5,8 ja vuonna 2018 7,5. Tyrnävällä on ollut jo pitkään kumppaanuussopimus 4H:n kanssa liittyen kodinhoitopalvelujen tarjoamiseen. 65 vuotta täyttäneet kuntalaiset voivat ostaa kotihoitopalveluita 4H:lta edullisemmin kuin vastaavat nuoremmat asukkaat.

Turvallisuus kaikissa ikäryhmissä

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1000 asukasta kohden ovat vähentyneet Tyrnävällä vuosien 2017 ja 2018 aikana. Omaisuusrikoksia oli vuonna 2017 13,50 ja vuonna 2018 10,20. Pohjois-Pohjanmaalla omaisuusrikoksia / 1000 asukasta kohden oli vuonna 2017 32,30 ja vuonna 2018 31,90. Vastaavat luvut valtakunnallisesti olivat 38,20 ja 37,50.

Poliisin tietoon tulleiden liikennerikkomusten sekä liikenteen vaarantamisen osuus tuhatta asukasta kohti on myös hiukan laskussa. Vuonna 2017 määrä oli 111,90 ja vuonna 2018 109,10. Kehitys on ollut saman suuntaista lähikunnissa (pois lukien Kempele) mutta päinvastaista Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa.

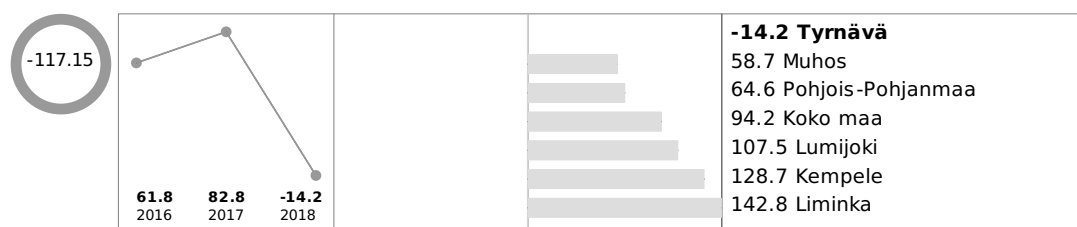
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset tuhatta asukasta kohti ovat myös vähentyneet vuosien 2017 ja 2018 välisenä aikana. Vuonna 2017 määrä on ollut 0,9 ja vuonna 2018 0,6. Tyrnävällä on vähiten rattijuopumustapauksia kaikista tarkastelun alla olevista kunnista.

TALOUS JA ELINVOIMA

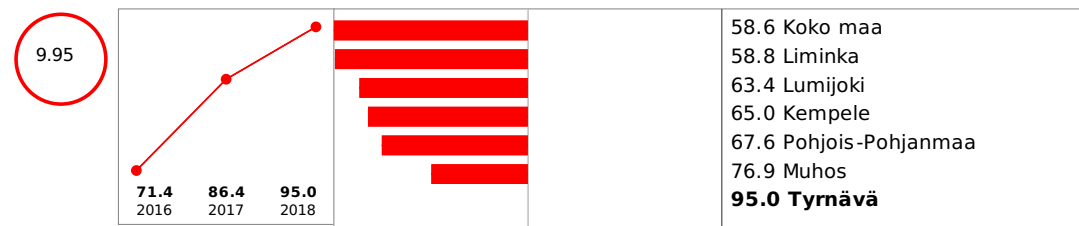
Talous

Tulot

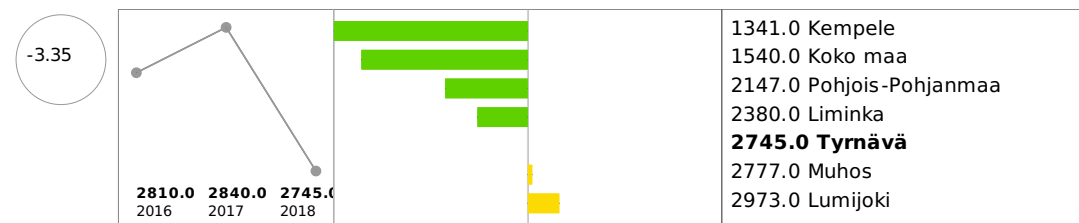
Vuosikate, % poistoista

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

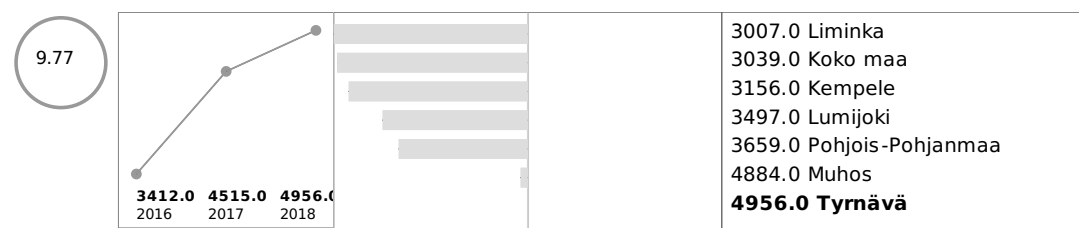
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

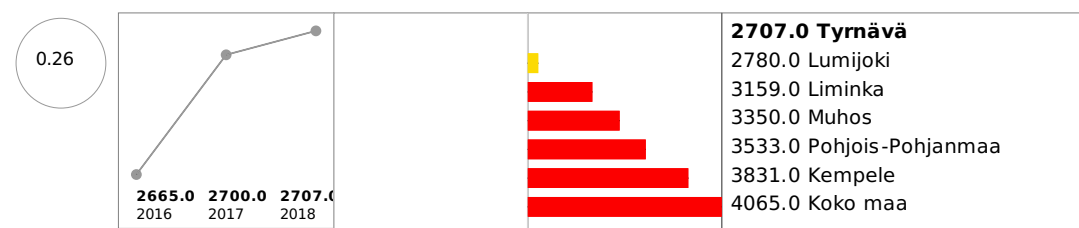
Vuosikate, euroa / asukas

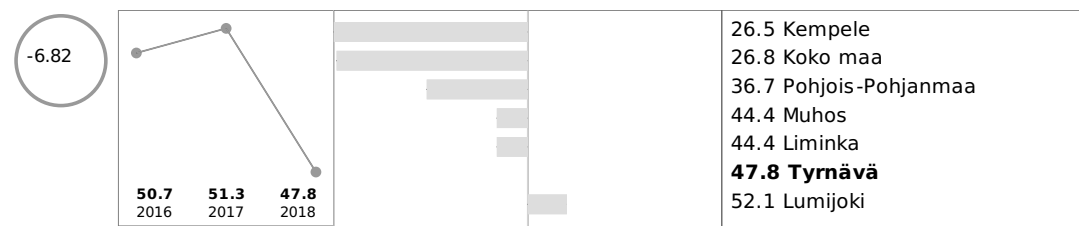
Lainakanta, euroa / asukas

Verotulot, euroa / asukas

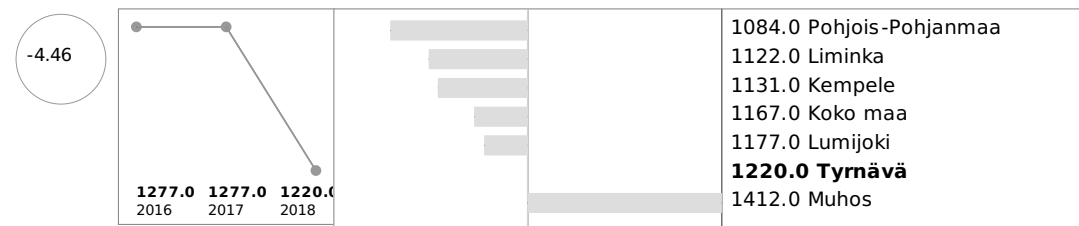
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

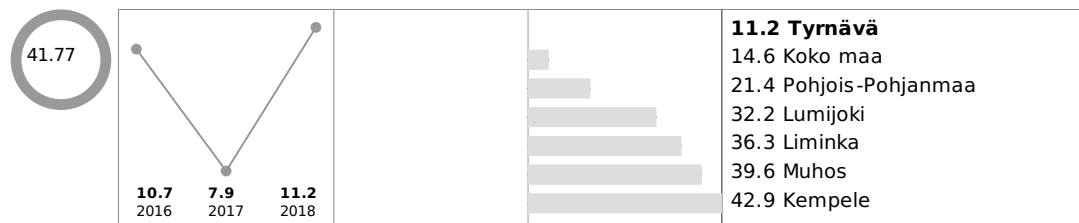
Menot

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

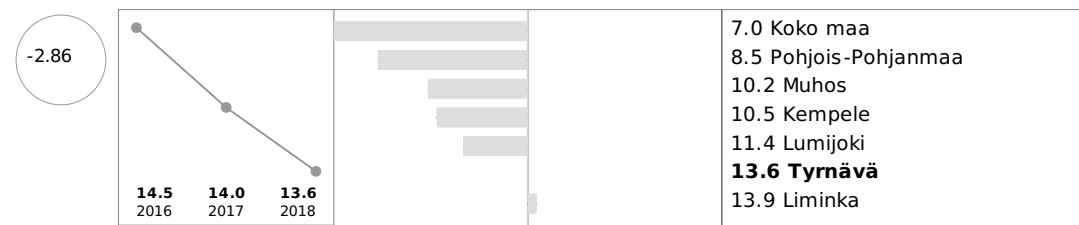
Perusterveydenhuollon mielenterveyden lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

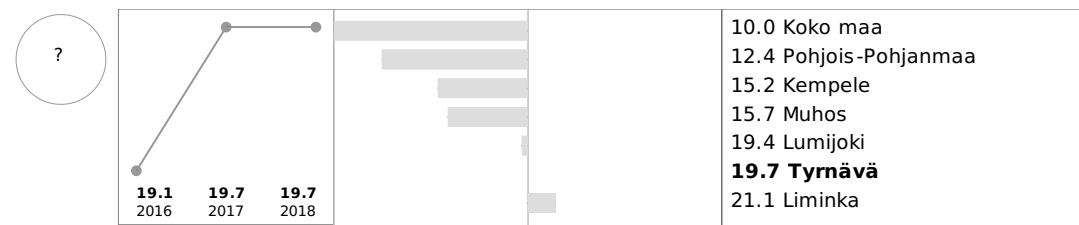
Elinvoima

Väestö

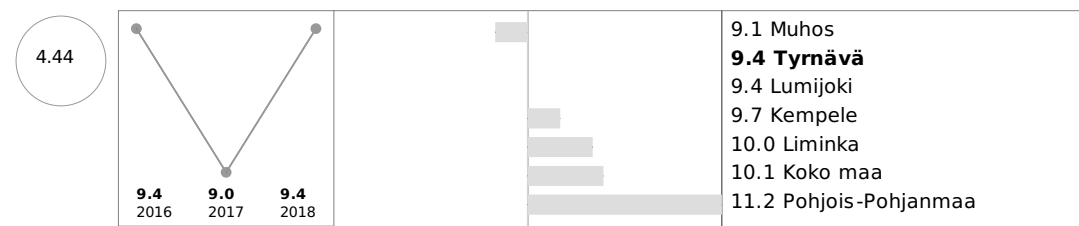
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

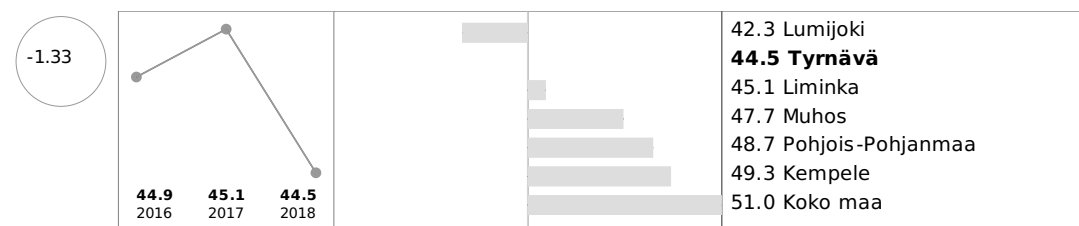
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

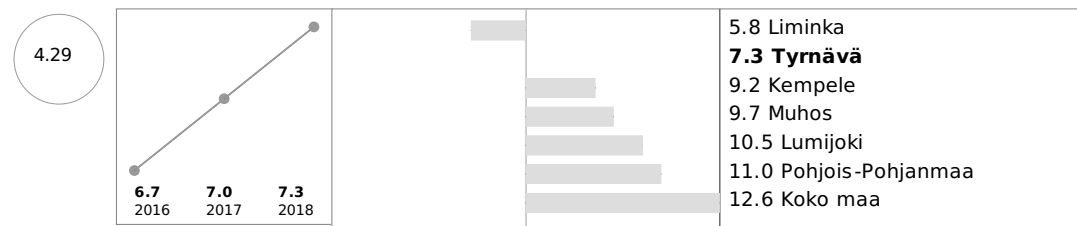
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

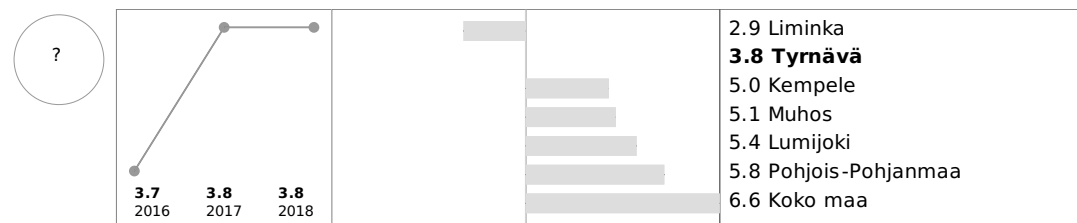
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

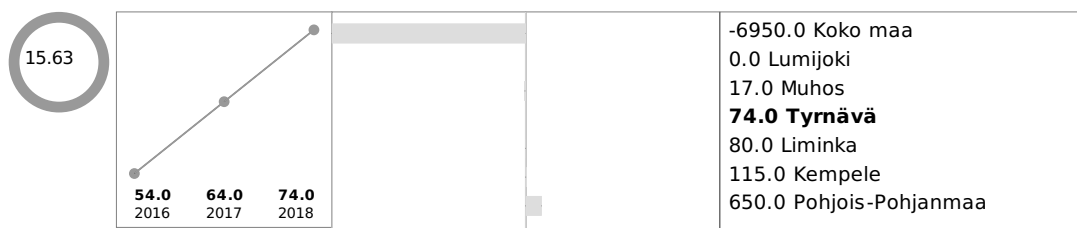
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

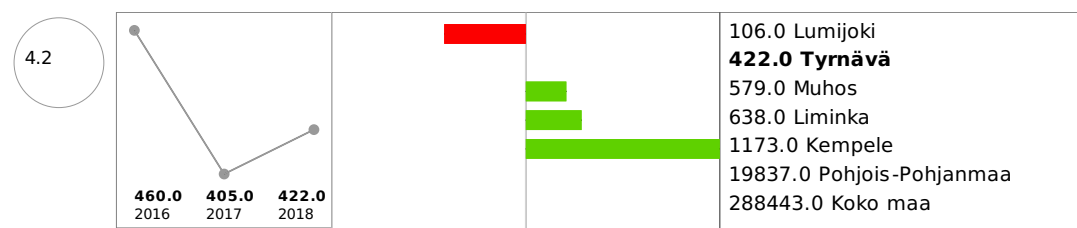
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

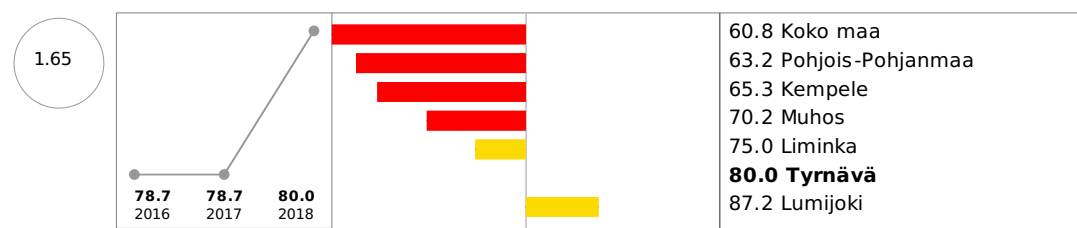
Syntyneiden enemmitys

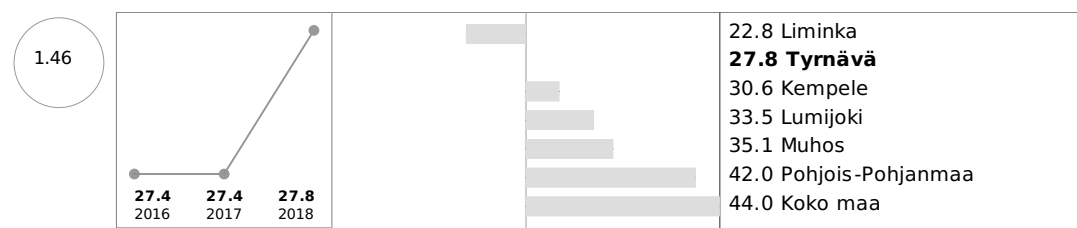
Lähtömuuttajat, lkm

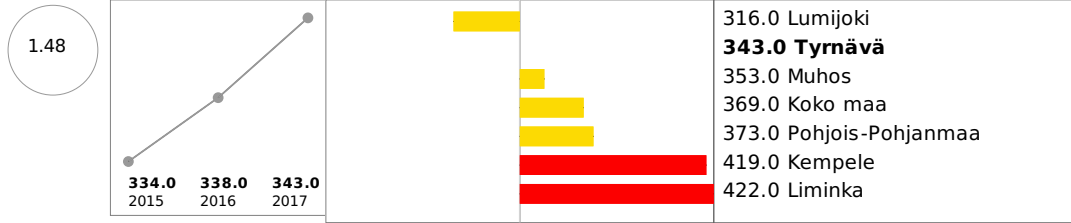
Huoltosuhte, demografinen

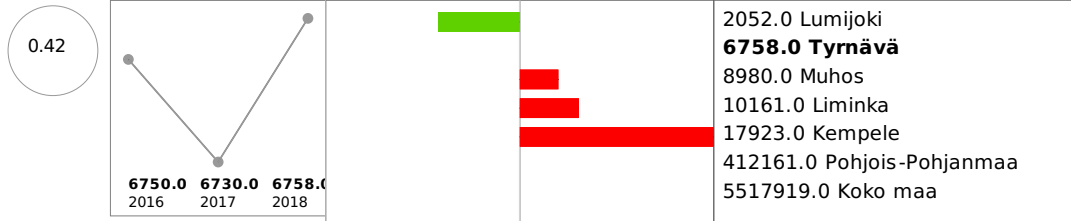
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

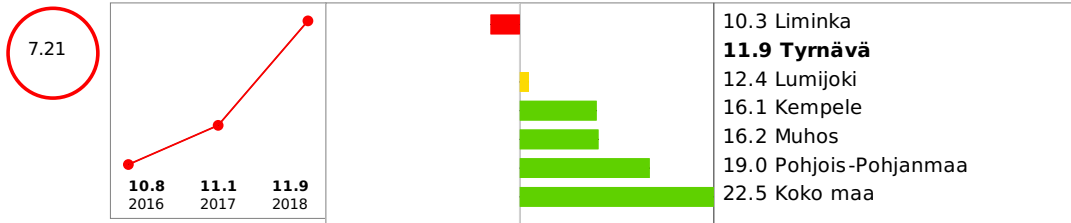
Koulutustasomittain

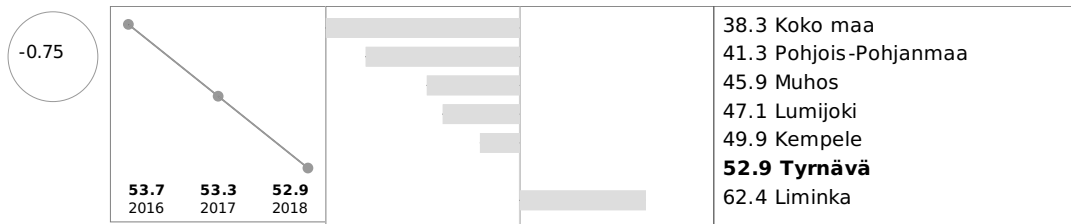
Väestö 31.12.

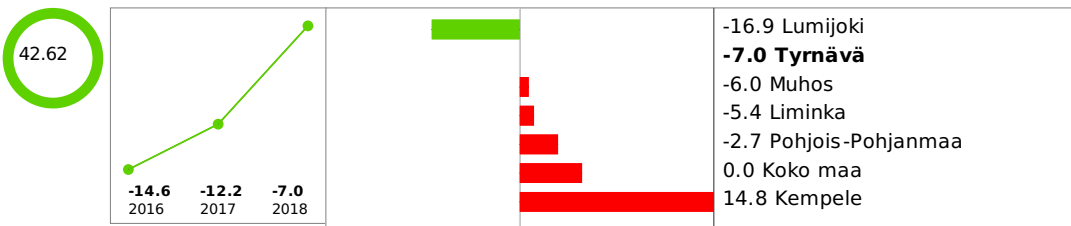
Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä

Lapsiperheet, % perheistä

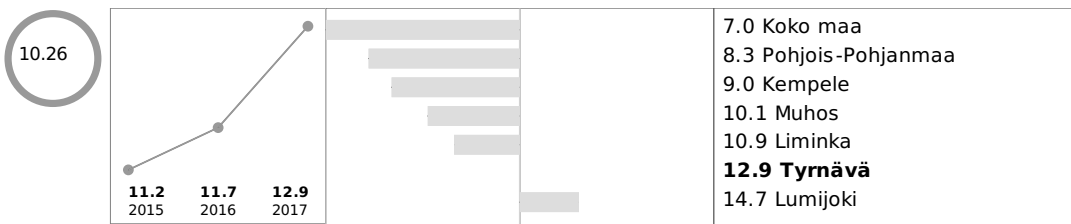

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

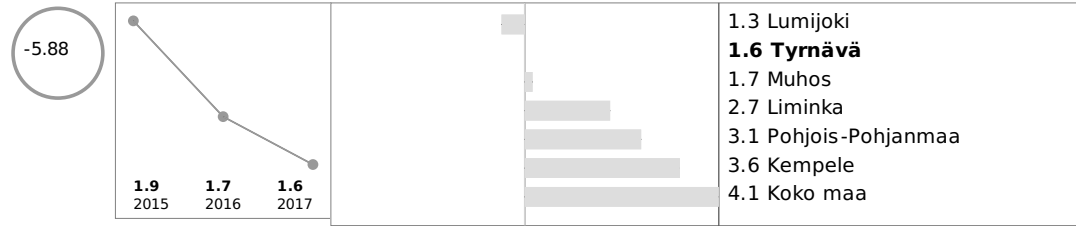

Elinvoima

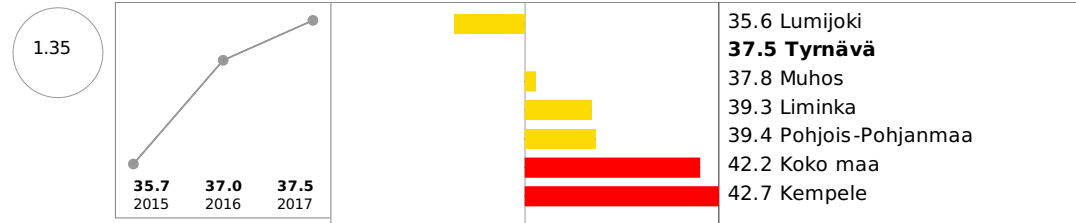
Rakentaminen, % työllisistä

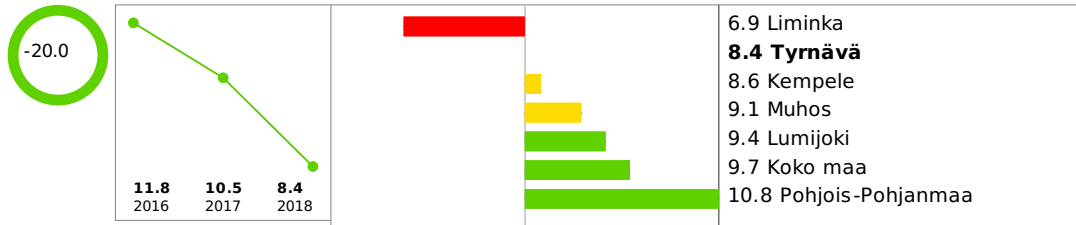
Informaatio ja viestintä, % työllisistä

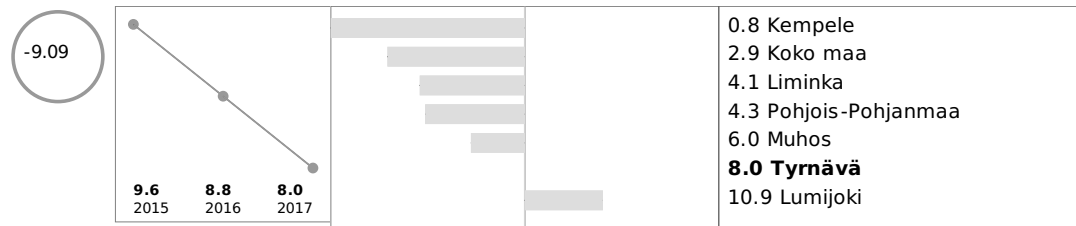
Työlliset, % väestöstä

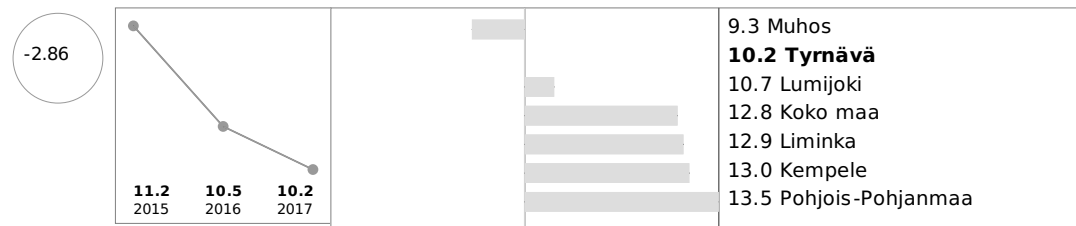
Työttömät, % työvoimasta

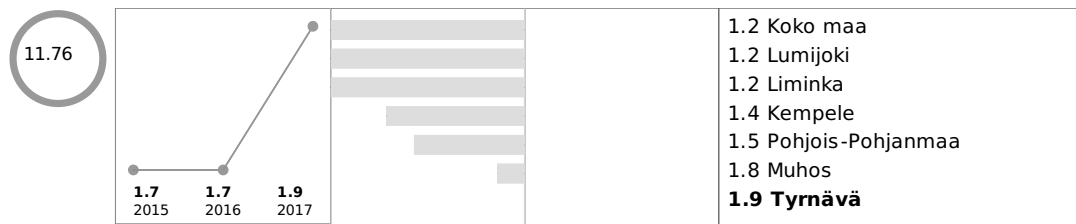
Maatalous, metsätalous ja kalatalous, % työllisistä

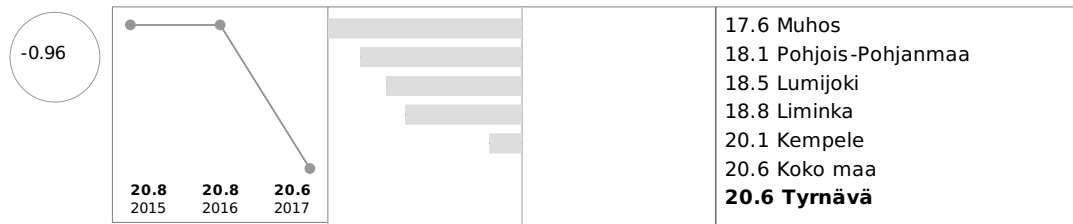
Teollisuus, % työllisistä

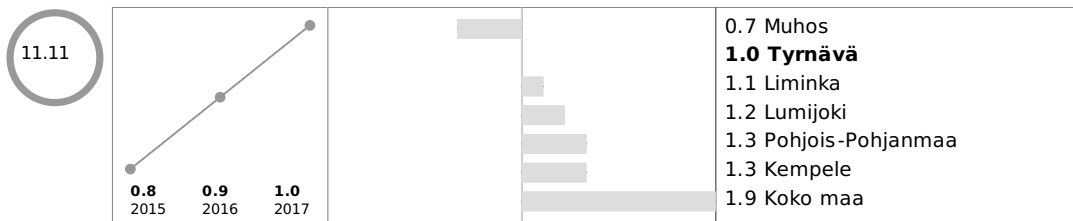
Kaivostoiminta ja louhinta, Sähkö-, kaasui- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta, Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito, % työllisistä

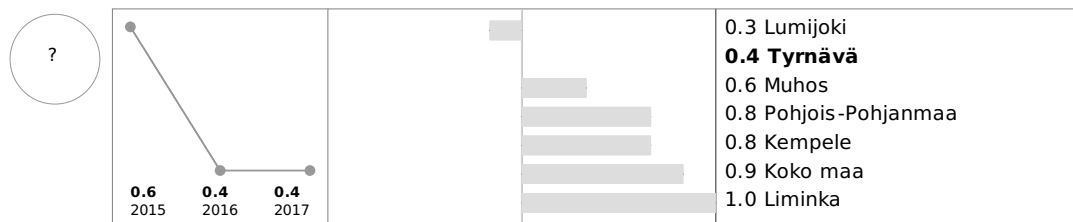
Tukku- ja vähittäiskauppa; Kuljetus ja varastointi; Majoitus- ja ravitsemistoiminta, % työllisistä

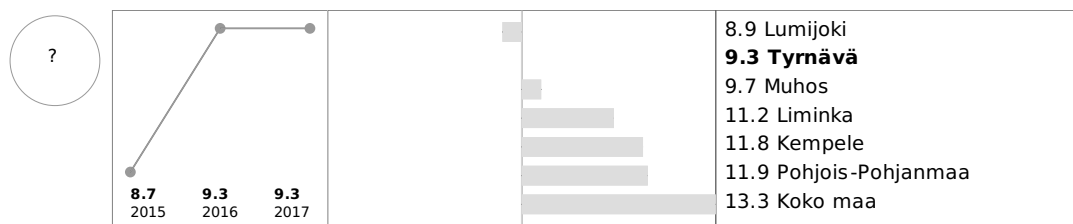
Rahoitus- ja vakuutustoiminta, % työllisistä

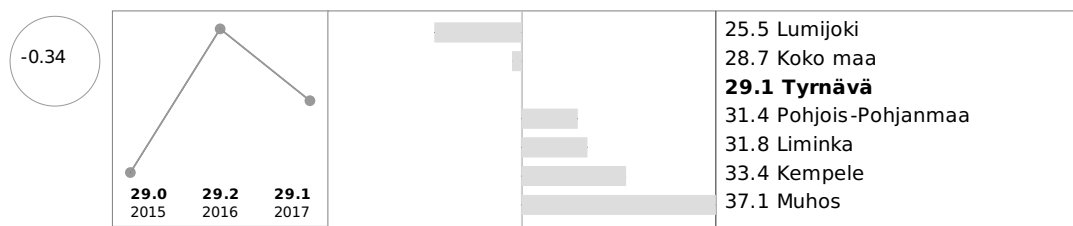
Kiinteistöalan toiminta, % työllisistä

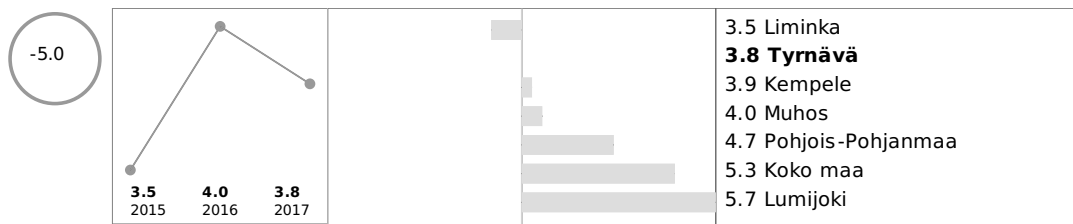
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, % työllisistä

Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus, Koulutus, Terveys- ja sosiaalipalvelut, % työllisistä

Muu palvelutoiminta, % työllisistä

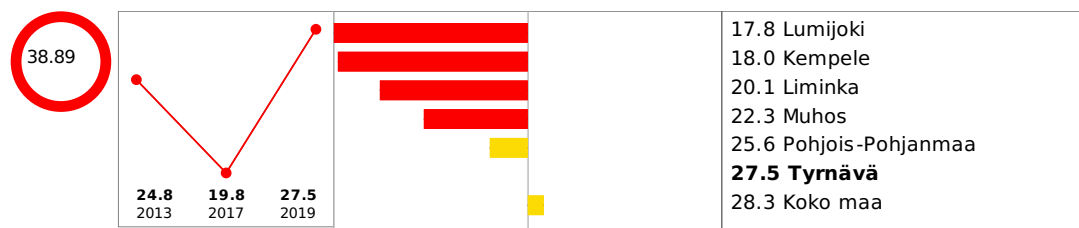

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

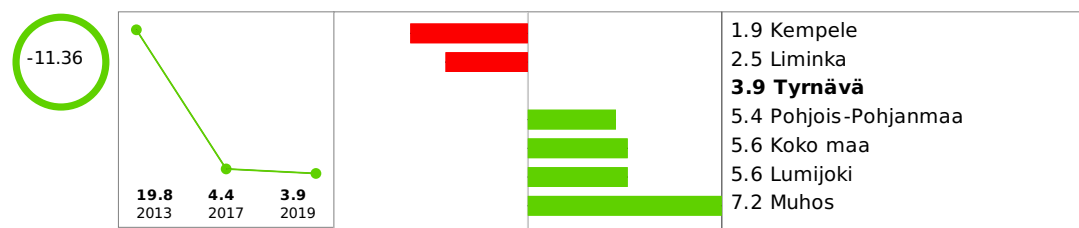
LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

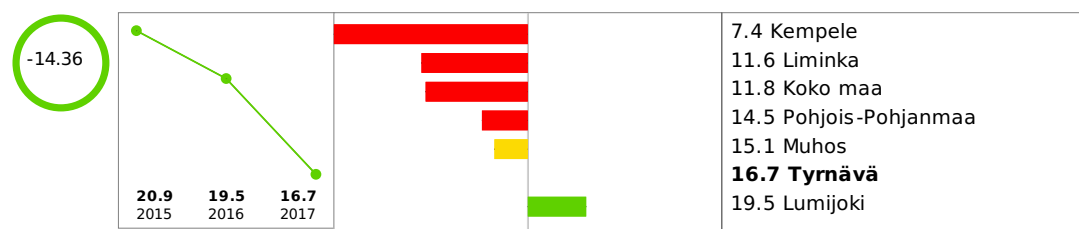

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

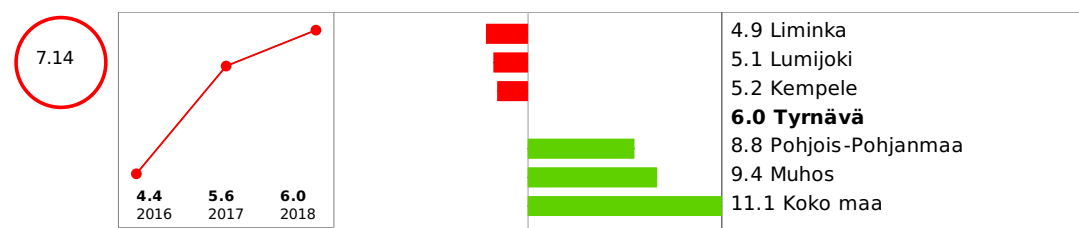

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Lasten pienituloisuusaste

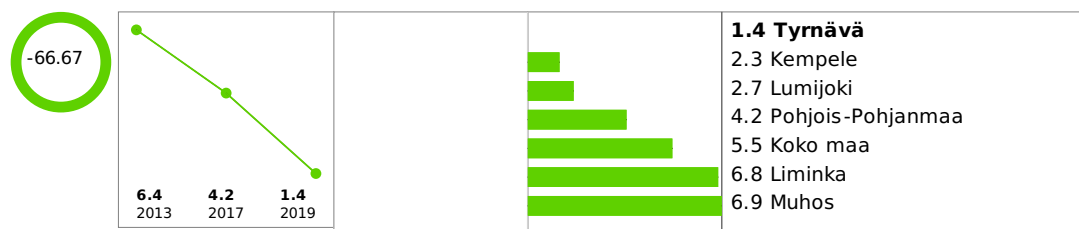

Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

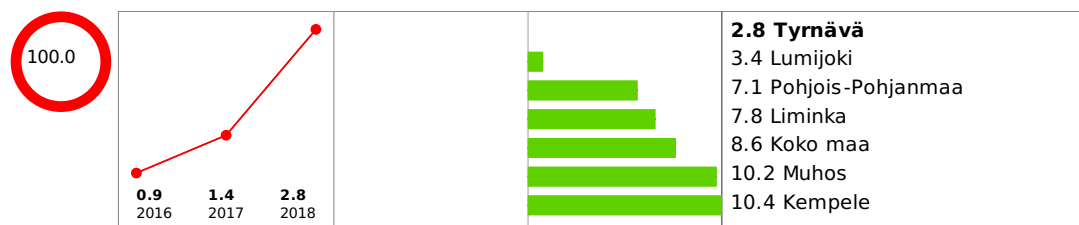

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

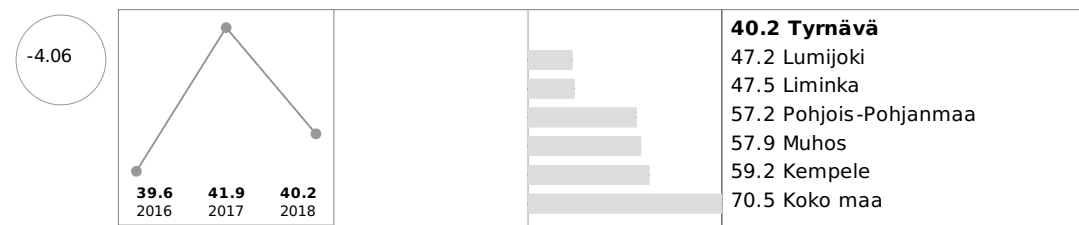
Rikoksista syylliseksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Kunnan palvelut

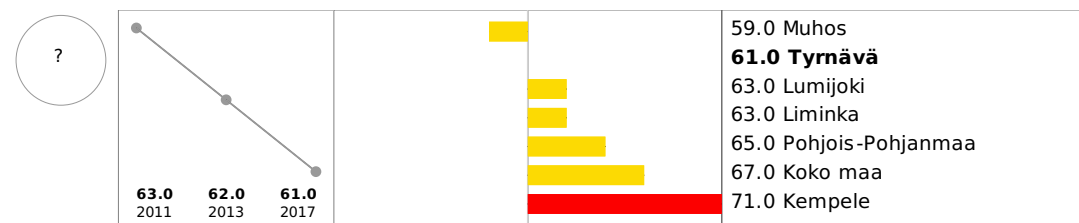
Päivähoito

Lasten päivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

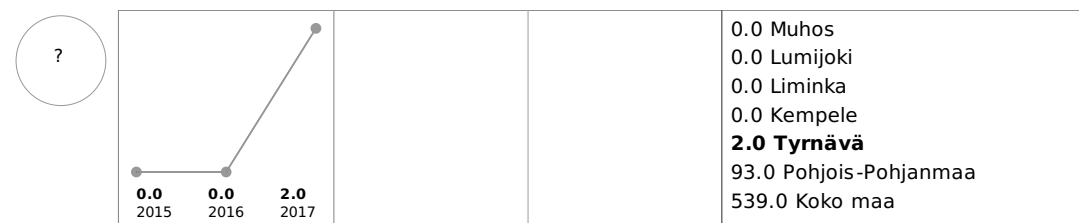
Koulu

Terveydenedistämistä (TEA) perusopetuksessa, pistemäärä

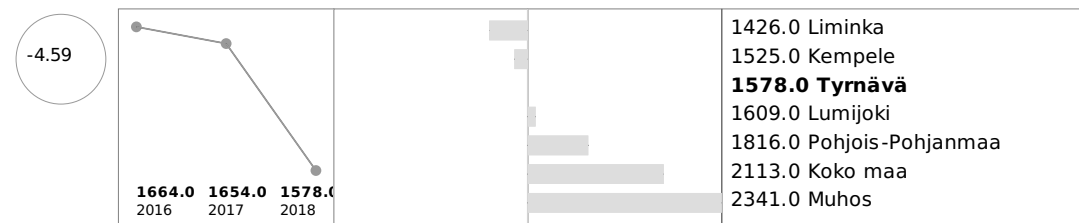

Sosiaali- ja terveydenhuolto

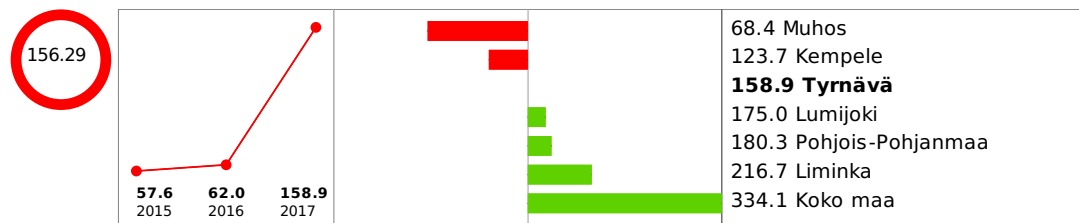
Ensikodeissa vuoden aikana hoidossa olleet lapset, nuoret ja perheenjäsenet, kunnan kustantamat palvelut

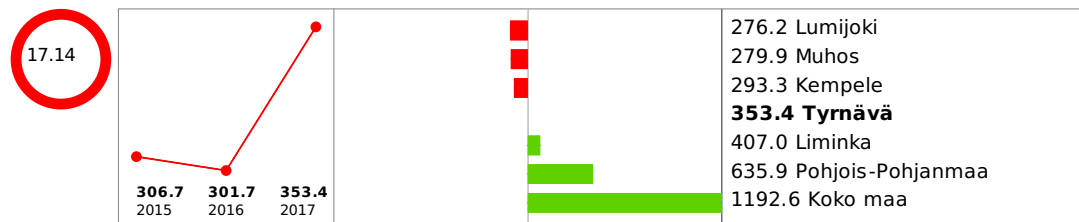
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

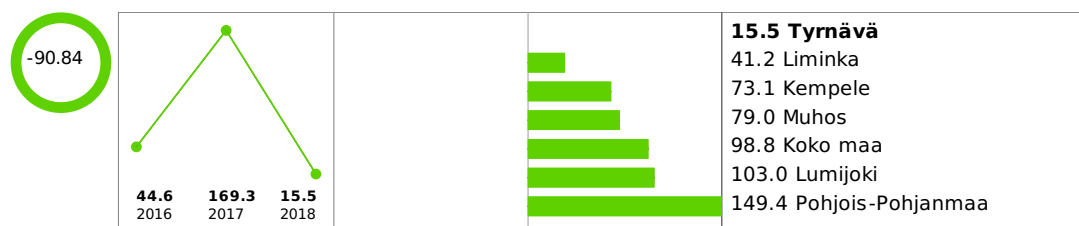
Erikoissairaanhoidon avohoitoikäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

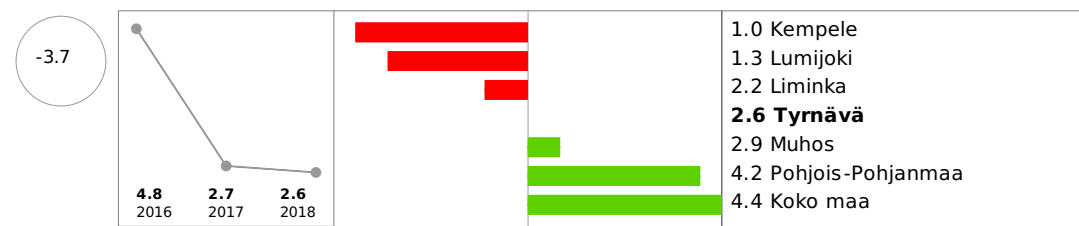
Erikoissairaanhoidon avohoitoikäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

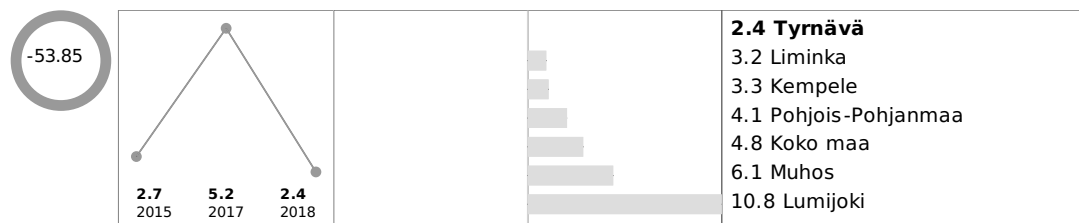
Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Muut palvelut

Talous

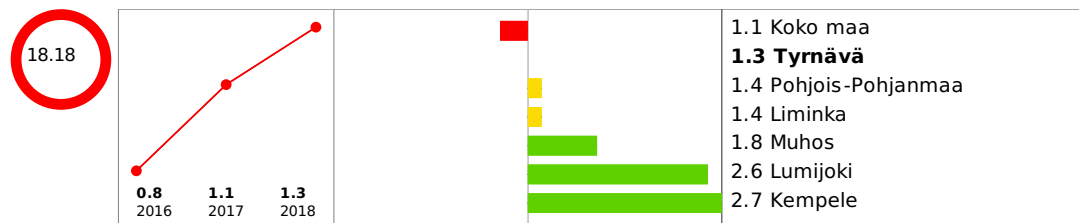

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

NUORET JA NUORET AIKUISET *Hyvinvointi*

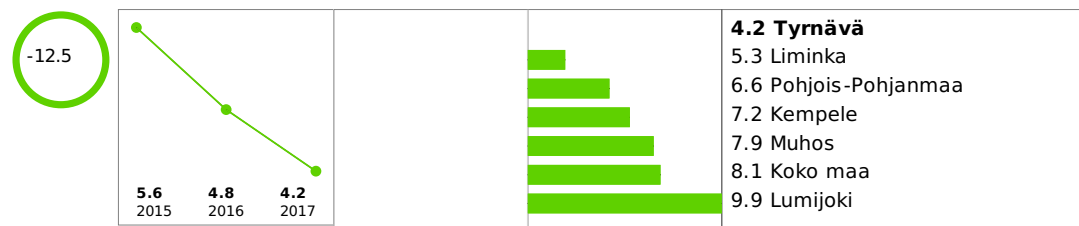
Elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

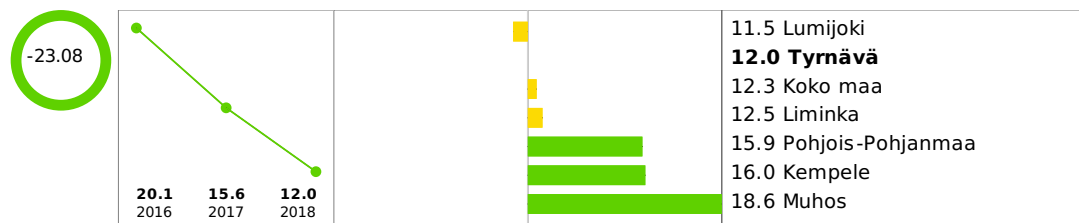

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

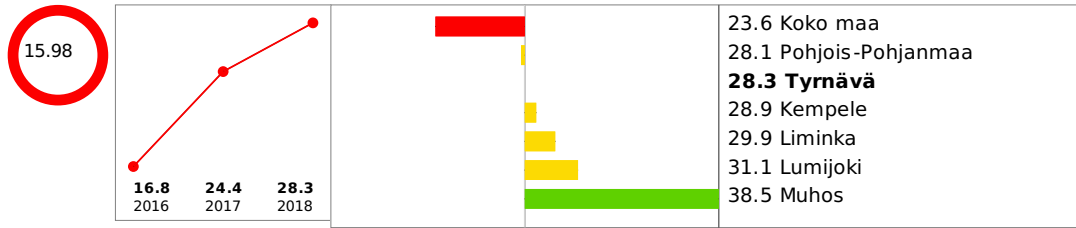
Talous

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

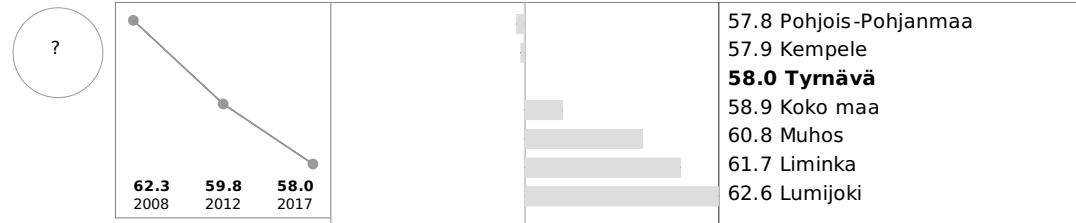
TYÖIKÄISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

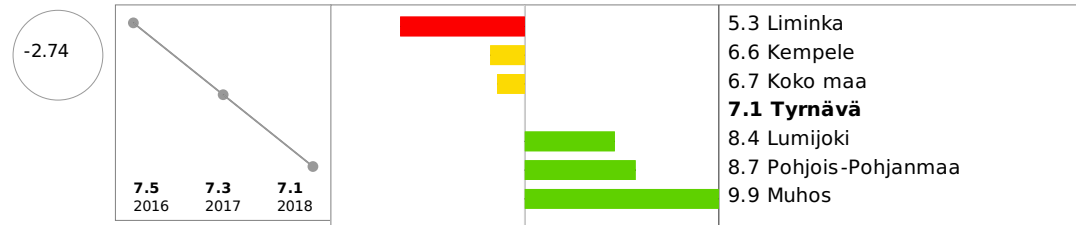
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

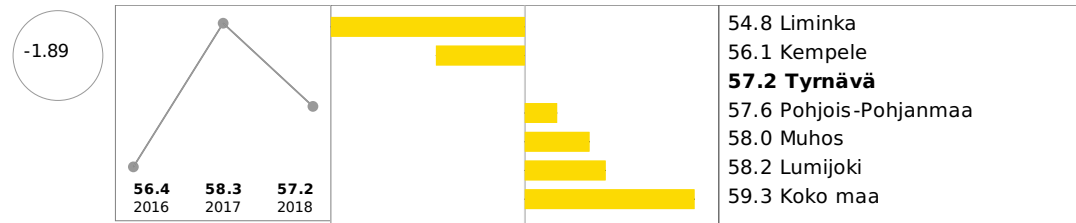

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

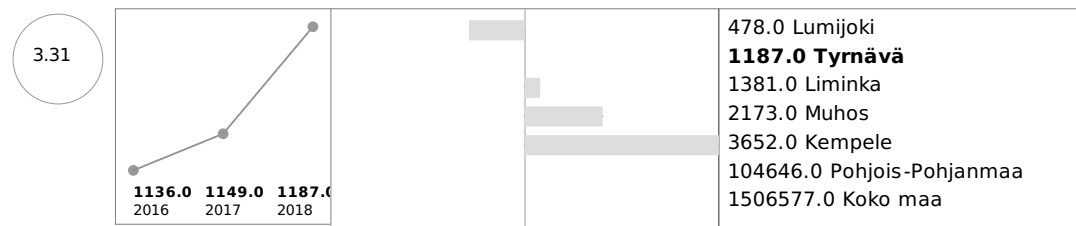

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

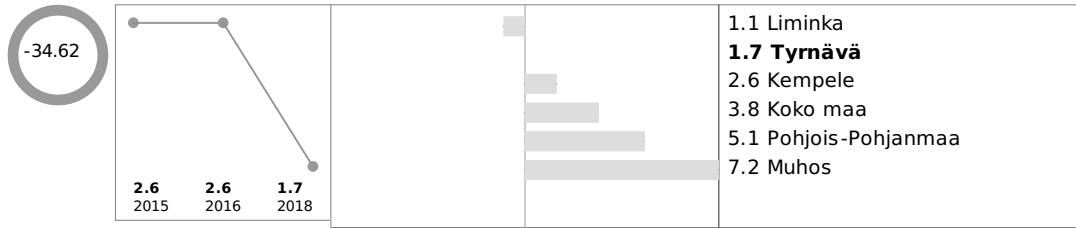
Omaa eläkettä saavat

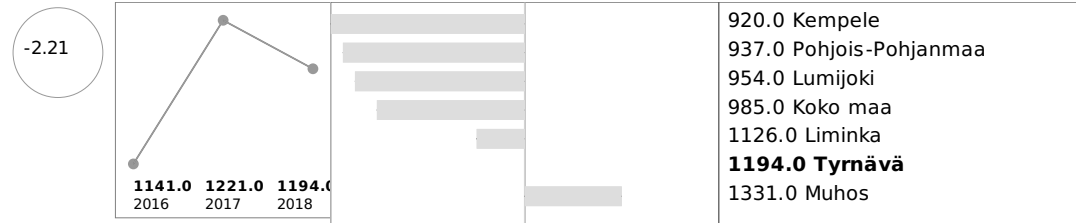
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

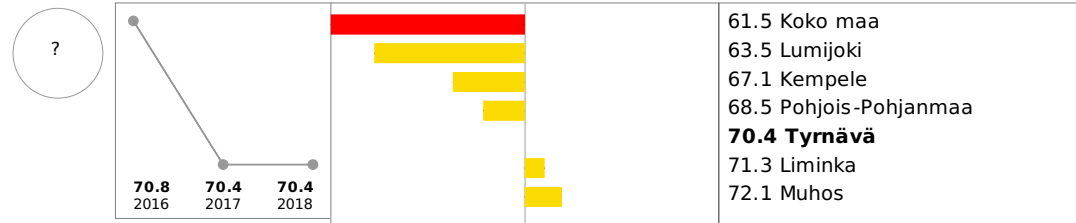
Talous

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

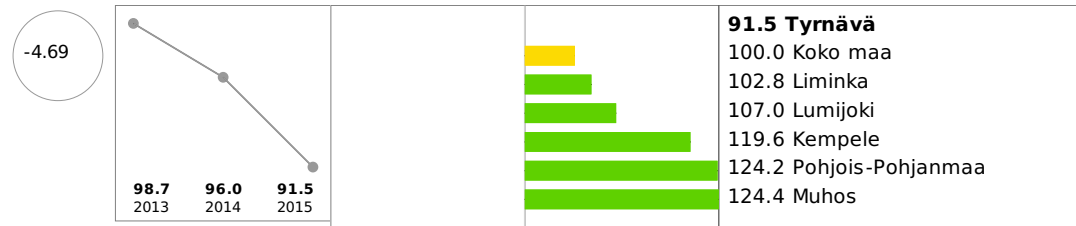
IKÄIHMISET Hyvinvointi

Elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

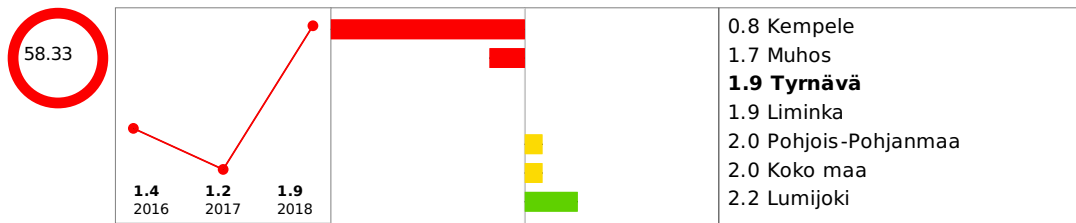

Dementiaindeksi, ikävakioitu

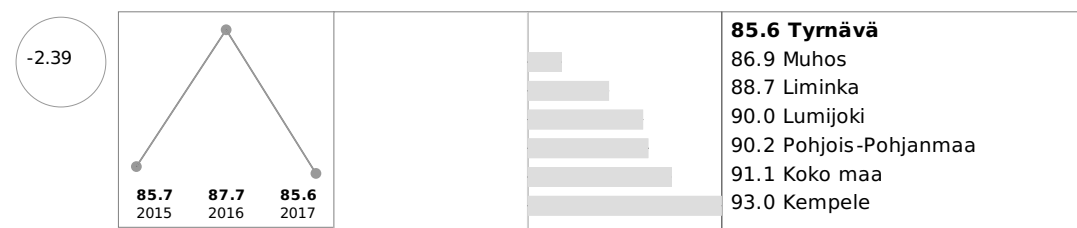
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

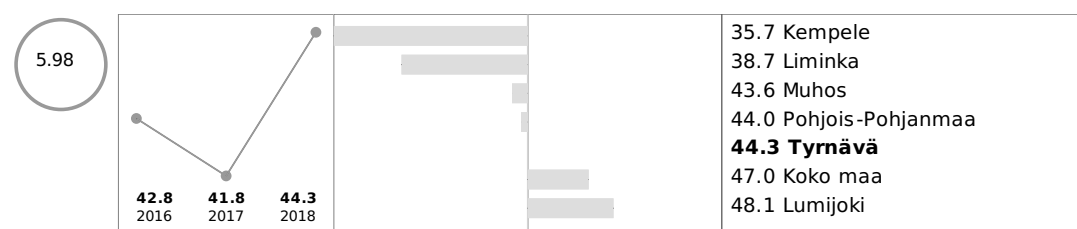

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

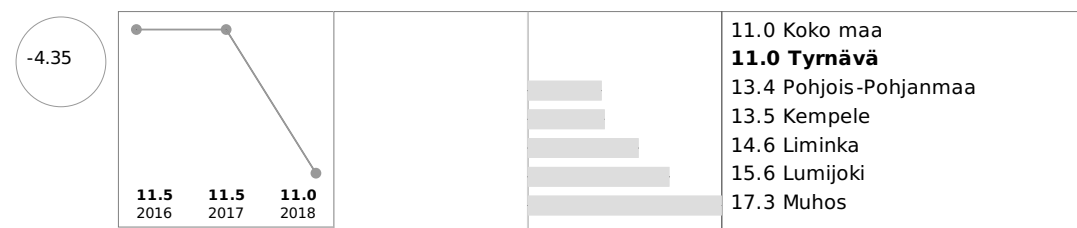
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

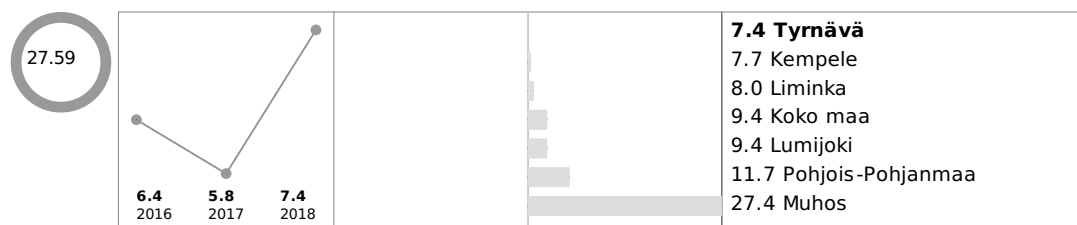
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

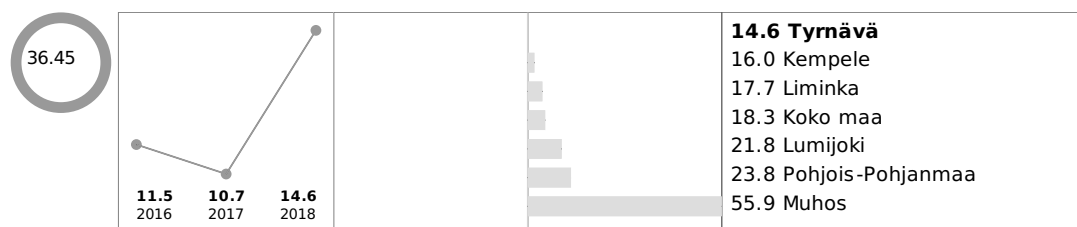
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Kodinhuoltoapua vuoden aikana saaneet 65 vuotta täyttäneiden kotitaloudet, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Kodinhuoltoapua vuoden aikana saaneet 75 vuotta täyttäneiden kotitaloudet, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

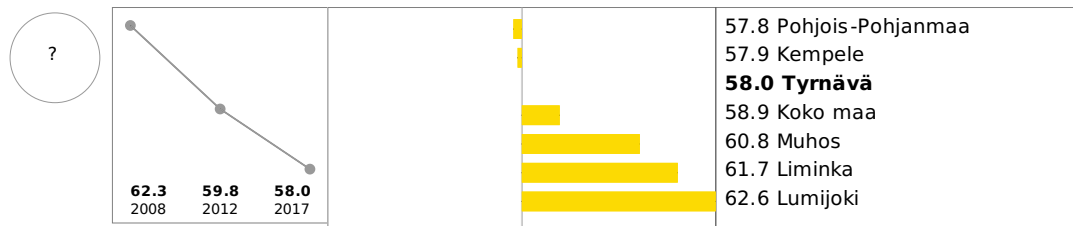
Talous

IKÄIHMISET - Yhteenveto

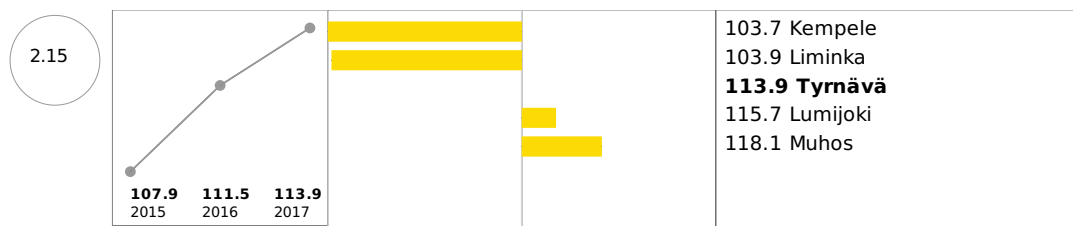
KAIKKI IKÄRYHMÄT *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

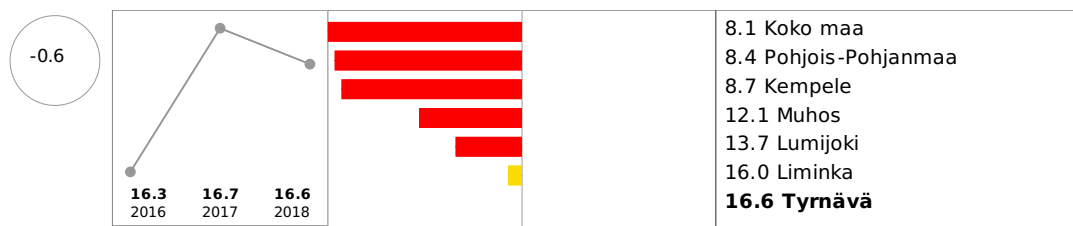
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

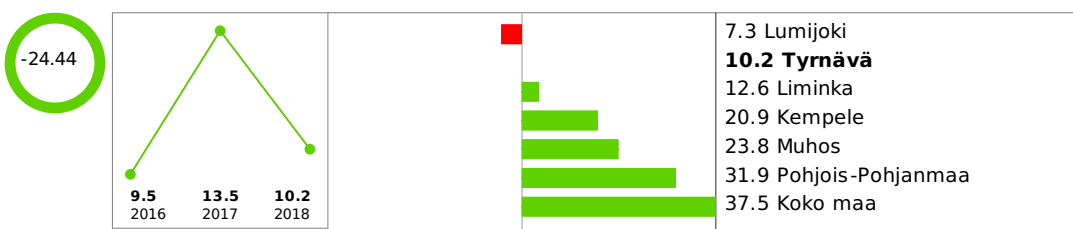
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

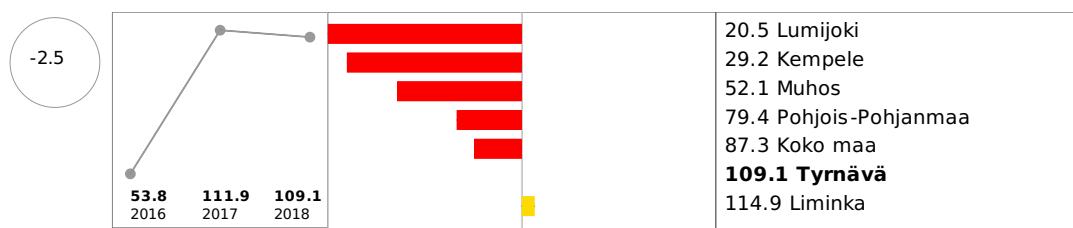
Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

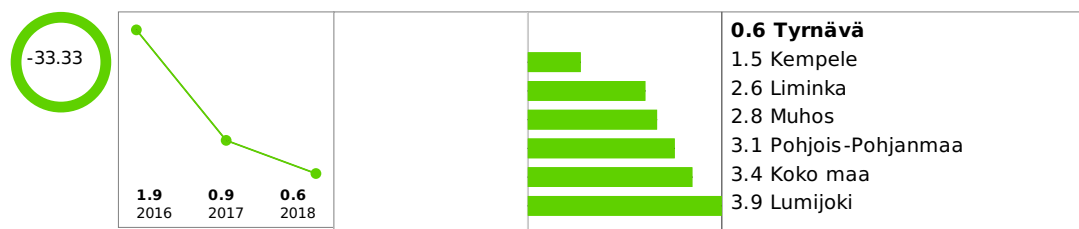
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

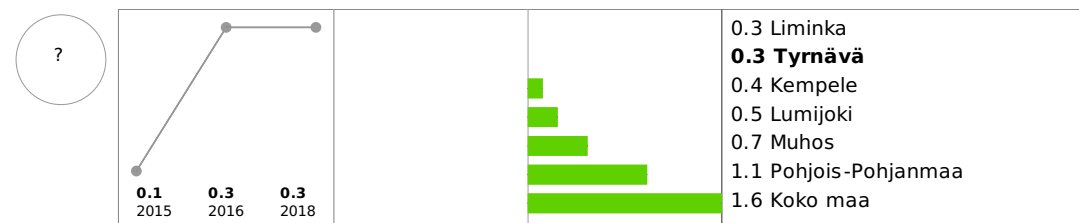
Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennetrikkomukset / 1 000 asukasta

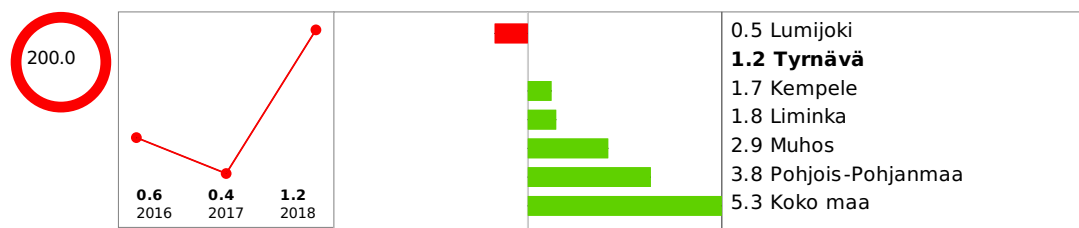
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

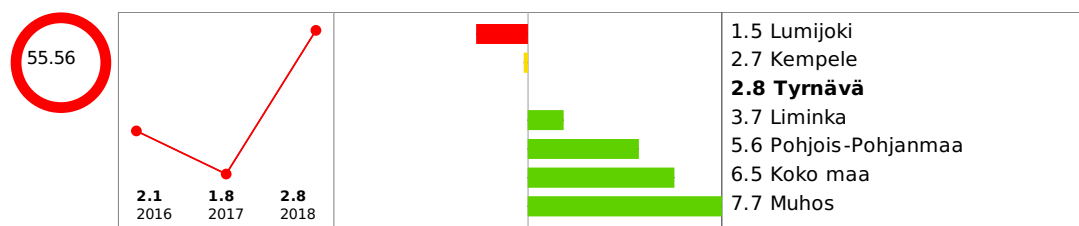
Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

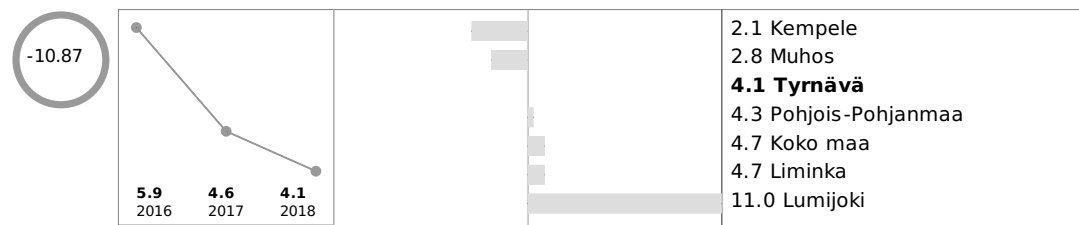
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

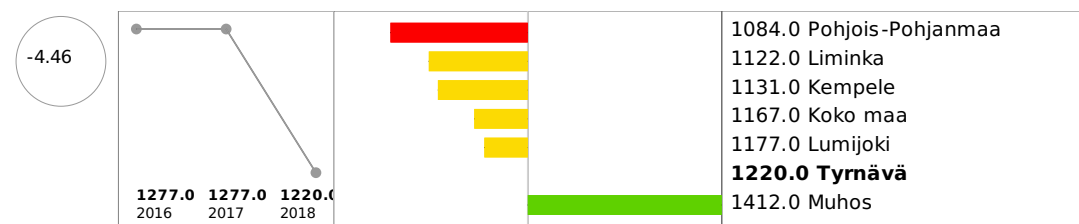
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 18 - 20-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

Muut palvelut

Talous

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Omat indikaattorit:

Tilastokeskuksen tilastot <http://tilastokeskus.fi/index.html>

Seutunetin tilastot https://www.stat.fi/tup/seutunet/businessoulu_index.html

Hyvinvointisuunnitelma 2017-2020- arviointi toimenpiteistä 2018-2019

Tyrnävän kunnan hyvinvoinnin edistämisen pääteemoiksi on laajassa hyvinvointikertomuksessa (2017-2021) valittu:

- osallisuuden lisääminen
- osaamisen ja kulttuurin edistäminen
- elinvoiman lisääminen
- elinympäristön kehittäminen hyvinvointia tukevaksi
- paikallisen identiteetin ja demokratian vahvistaminen
- kunnan strategian päivitys, hyvinvointinäkökulma keskeisessä roolissa
- perhekeskus toiminnan käynnistäminen
- valmistautuminen sote- ja maakuntauudistukseen
- viestinnän tehostaminen- hyte- näkökulma mukaan kunnan viestintään

Toimenpiteiden toteutuminen 2018-2019

Osallisuuden edistäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

Vertaisohjaajakoulutus

Osallisuuden lisäämisen tueksi Tyrnävällä järjestettiin liikunnan vertaisohjaajakoulutus kesäkuussa 2019. Koulutukseen osallistui viisi aktiivista kyläyhdistyksen jäsentä sekä 3 kunnan työntekijää. Koulutuksen sisältöön kuului mm. ohjaamisen perusteet, ohjaajana ja valmentajana toimiminen, koulutuspolulle ohjaaminen sekä asiakkaan kohtaaminen ja innostaminen. Uusien vertaisohjaajien tavoitteena on aloittaa syksyllä monipuoliset liikunnan ryhmät sekä erilaisissa kulttuurielämyksissä käyminen. Kulttuuritoiminta lisää hyvinvointia, koska sen kautta voidaan tarjota virikkeitä, virkistystä ja elämyksiä. Kulttuuri ennaltaehkäisee esimerkiksi syrjäytymistä. Vertaisohjaajien toiveena onkin tavoittaa etenkin ne yksinäiset henkilöt, jotka ovat vielä elämässään aktiivisia, mutta eivät ole löytäneet sopivaa palvelun tarjoajaa/paikkaa/yhteisöä toiminnan aloittamiseen.

Digituki-pilotti

Tyrnävä on lähtenyt mukaan myös digituki-pilottiin, jonka tavoitteena on kehittää kuntalaisten digitukea Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. Se opastaa kuntalaisia muun muassa verkkoasioinnissa ja älylaitteiden käytössä. Pohjois-Pohjanmaa on yksi viidestä kansallisesta pilotointialueesta, jossa toimeenpannaan valtionvarainministeriön digituen mallin mukaista toimintaa. Pohjois-Pohjanmaan digitukiverkoston toimijoita ovat kuntien ja valtion viranomaiset, järjestöt ja vapaaehtoiset toimijat ja oppilaitokset sekä yritykset, kuten pankit tai kaupat. Digituen tarjoaminen osana kunnan palveluita kirjataan myös Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimukseen.

Vertaistervarit -hanke

Tyrnävä on mukana myös psoriasisliiton koordinoimassa vertaistervarit -hankkeessa (2020 - 2022), mikäli STEA hyväksyy hankehakemuksen. Hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa vertaistuki henkilöille, joilla on tuen tarve elintapamuutoksen tekemiseen tai ylläpitämiseen. Hankkeen pääteemoina ovat liikunta, ravitsemus, päihteet ja uni. Hanke toteutetaan Pohjois-Pohjanmaalla yhteistyössä vapaaehtoistoiminnan verkostojen, järjestöjen, yhdistysten ja pilottikuntien kanssa. Tällä hetkellä mukana Tyrnävän lisäksi ovat ainakin Ii, Liminka, Oulainen, Pudasjärvi, Utajärvi ja Vaala. Hankkeen aikana rekrytoidaan vapaaehtoisia ohjaajakoulutukseen. Tällä hetkellä Tyrnävällä elintapaohjausta tarjoavat terveyskeskuksen hoitajat ja kunnan liikuntasihteerit. Ensimmäinen tulpparyhmä (sydän- ja verisuonitautien ehkäisy) aloittaa toimintansa syksyllä 2019.

Juurilla -hanke

Juurilla -hankkeen (2018 - 2019) tavoite on ollut osallistaa kuntalaisia keskusteluun omasta hyvinvoinnista ja elinvoimasta. Hanke on mahdollistanut uuden tyyppisen yhteisöllisyyden ja vuoropuhelun rakentumisen eri toimijoiden välillä. Tähän mennessä hanke on muun muassa koostanut eri tapahtumista saadun kuntalaispalautteen ja kohdentanut sen eri osastoille. Hyvinvointiin liittyvästä palautteesta on oma listansa. Kirjastoon on hankittu tablettitietokoneita ja senioreille on järjestetty verkkopalvelu- ja tablettiopastusta. Opastuksella on tavoiteltu etenkin osallisuuden esteiden poistamista sekä eriarvoistumisen ehkäisyä. Kuntalaisten kuuleminen eri tapahtumissa ja eri yhdistysten (Nuva, Eläkeliitto, vanhus- ja vammaisneuvosto) kokoontumisissa on koettu hyväksi tavaksi saada ihmisiltä arvokasta tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteisöllisyyden lisäämistä on tehty esimerkiksi taidetyöpajan, yhteisöllisen löytöpuun avulla jne.

Kansalaiskeskustelut, joissa kuntalaiset ovat saaneet ottaa kantaa omaa arkeaan koskevista asioista ja esittää kysymyksiä asiantuntijoille ja kunnan viranhaltijoille ovat olleet suosittuja tilaisuuksia.

Vieretysten -hanke

- Mannerheimin lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piirin lasten, nuorten ja lapsiperheiden tukihenkilötoiminta (Tyrnävän kunta mukana)
- Perhekummit toimivat ensimmäistä lastaan odottavien ja alle kouluikäisten lasten perheiden tukihenkilönä
- Vapaaehtoisten koulutukset alkavat syksyllä 2019
- Perheillä mahdollisuus hakea vapaaehtoista tukihenkilöä
- Vapaaehtoisille mielekästä vapaaehtoistyötä perheiden parissa
- Kaveritoiminnassa tarjotaan 7-17 vuotiaille lapsille ja nuorille aikuinen ystävä, jonka kanssa viettää vapaa-aikaa mielekkään tekemisen parissa

Tyrnävän seurakunta

Tyrnävän seurakuntaan kuului vuoden 2018 lopussa 5848 jäsentä, eli 86,6 % tyrnäväläisistä oli seurakunnan jäsenenä. Tyrnävän seurakunta palvelee seurakuntalaisia koko kunnan alueella. Toimitiloja seurakunnalla on kuntakeskuksen lisäksi Murrossa ja Temmeksellä sekä Kolmikannassa sijaitseva kesäkoti. Työntekijöitä seurakunnalla oli vuoden lopussa 19 henkilöä. Seurakunnan toimintaa suunnataan kaikenikäisille, mutta omassa erityisasemassaan ovat lapset ja nuoret sekä heidän perheensä johtuen seurakunnan ja kunnan nuoresta ikärakenteesta. Diakoniatyöllä seurakunta vastaa ihmisten avuntarpeeseen, olipa kyseessä aineellinen tai henkinen apu. Seurakunnan työn ydintä on jumalanpalveluselämä, jonka kautta tuodaan kristillinen sanoma läsnä olevaksi niin arjessa kuin juhlassa, niin ilon kuin surun hetkinä. Tyrnävän seurakunnan työnäkinä on olla avoinna oleva yhteisö, joka kutsuu mukaan ja toisaalta, kun Tyrnävällä jotain tapahtuu, niin seurakunta haluaa olla siellä läsnä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Tyrnävän seurakunta haluaa toimia yhteistyössä niin Tyrnävän kunnan kuin kaikkien paikkakunnalla toimivien ihmisten parissa työtä tekevien yhteisöjen kanssa. Seurakunta ei ole vain rakennuksia ja viranhaltijoita, vaan se on kaikkien jäsentensä muodostama yhteisö, jolloin sillä on oma huomattava merkityksensä tyrnäväläisten hyvinvoinnissa.

Osallisuuden edistäminen yhdistys- ja seuratoiminnassa

(Lähteenä on käytetty yhdistysten ja seurojen toimintakertomuksia 2018)

Murron kyläyhdistys

Tyrnävällä on useita järjestöjä, jotka edistävät osallisuutta ja tarjoavat kuntalaisille harrastusmahdollisuuksia, elämyksiä, vertaistoimintaa ja itsensä kehittämisen mahdollisuuksia. Esimerkiksi metsän ympäröimästä Murron kylästä löytyy hyvin toimielias kylätoimikunta (Murron kyläyhdistys), joka järjesti kuntalaisille vuonna 2018 muun muassa luistelutapahtuman, ystävänpäivä-, äitienpäivä-, isänpäivän- ja pääsiäisaskartelupajan, laskiaisriehan, nappulahiidon, siivouspäivän, kyläillan, lapsien pyöräilytapahtuman, sieniretken, frisbeegolfin kunnanmestaruuskisat ja jouluaskartelupäivän. Yhteensä osallistujia tapahtumissa on ollut noin 800 - 1000 henkilöä. Lisäksi frisbeegolfradalla arvioidaan käyvän vuosittain noin 1200 - 2000 henkeä ja maastopyöräradalla useampia satoja henkilöitä.

Markkuun kyläyhdistys

Markkuun koulukiinteistö mahdollistaa monipuolisen, yhteisöllisen ja sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia edistävän toiminnan tarjoamisen niin kyläläisille kuin laajemminkin. Vuodesta 2013 alkaen kyläyhdistys on järjestänyt koulukiinteistöllä lasten ja nuorten kerhotoimintaa Pohjois-Suomen Aluehallintoviraston avustuksella. Lukuvuoden 2018–2019 aikana järjestettiin viikoittain liikuntakerhoa sekä monitoimikerhoa. Osallistujille maksuton kerhotoiminta mahdollistaa kaikille kylän lapsille ohjatun harrastustoiminnan, johon suurella osalla lapsista on mahdollista kulkea kävellen tai pyörällä.

Uutena toimintana kyläyhdistys käynnisti syksyllä 2018 viikoittaiset lapsiperheille suunnatut perheporinat sekä kaikille avoimet keuhonhuoltotunnit. Hyvinvointia tukevaa toimintaa ovat myös kyläyhdistyksen ja Pop Up Yoga Oulun yhteistyönä keväällä ja alkukesällä 2019 Markkuun koululla toteuttamat kolme matalan kynnyksen joogailtaa. Ne kokosivat runsaasti osallistujia niin Tyrnävältä kuin kunnan ulkopuoleltakin. Kesä-heinäkuun vaihteessa kyläyhdistys järjesti Markkuun koululla pop up -tyyppisen kesäkahvilan ja luontokuvaaja Martti Alasaarelan luontokuvien maksuttoman näyttelyn. Kesäkahvila ja näyttely toimivat luontevana kyläläisten ja kuntalaisten kohtaamispaikkana lisäten yhteisöllisyyttä.

Kyläyhdistyksen toteuttamassa Mahdollisuuksien Markkuu -investointihankkeessa parannetaan harrastus- ja liikuntamahdollisuuksia kunnostamalla ja kehittämällä Markkuun luontopolkua sekä ampumaradan uimapaikkaa ja sen ympäristöä. Sekä luontopolulla että uimapaikalla on vuosittain satoja käyttäjiä Tyrnävältä ja laajemminkin Oulun seudulta. Vuoden 2018 aikana luontopolun alkuosalle toteutettiin sorastus, jonka ansiosta mm. lapsiperheiden kulku kodalle helpottui. Myös pitkospuita uusittiin. Aiemmin hankkeessa on raivattu uusia hiihtolatu-uria, joille on tehty perinteisen tyylin hiihtolatuja talkoovoimin lumitilanteen mukaan. Hankesuunnitelmaan sisältyy myös 9 - väyläisen frisbeegolfradan toteuttaminen ampumaradan uimapaikan ympäristöön sekä laavun, uimalavan ja lasten pienimuotoisen leikkipaikan toteutus uimapaikalle. Uimapaikan kehittämistä on laadittu suunnitelma yhteistyössä kunnan kanssa.

Keväällä 2019 luontopolun alkuosalle, Tyrnävän kunnan kiinteistölle, toteutettiin yhteistyössä Lions Club Tyrnävän kanssa kaksi tasapainoa kehittävää toiminnallista pistettä. Koulukiinteistön kehittämistä kuntalaisten hyvinvointia tukevaan toimintaan on suunniteltu yhteistyössä kunnan kanssa. Kiinteistölle on ideoitu myös esteetöntä tulipaikkaa koulun piha-alueelle, esteetöntä, lyhyttä luontopolkua koulun takametsään sekä jokitörmään rakennettavia kuntoportaita. Nämä kaikki toimenpiteet toteutuessaan olisivat kaikkien kuntalaisten käytössä ja edistäisivät merkittävästi kuntalaisten hyvinvointia.

Kyläyhdistys panostaa kuntalaisten hyvinvointiin myös kulttuurin saralla. Yhteistyössä Jouko Korkalan (Galleria Conrad) kanssa on järjestetty kesällä 2018 ja 2019 maksuttomat, matalan kynnyksen Markkuun Kulttuurikekkerit. Tapahtumilla on tarjottu mahdollisuus musiikkia ja kuvataidetta sisältäviin kulttuurielämyksiin kaikille, varallisuuteen ja taustaan katsomatta. Osallistujia tapahtumissa on ollut runsaasti, lähes 100 henkeä molempina vuosina.

Temmeksen kyläyhdistys

Aktiivinen ja ahkera Temmeksen kyläyhdistys edistää yhteisöllisyyttä ja osallisuutta järjestämällä monia tapahtumia kuntalaisille. Vuonna 2019 vuosikellon mukaisia tapahtumia olivat muun muassa ensiapukurssit (4 kertaa), somekoulutus, laskiaisrieha, lintupönttöjen tekotalkoot, lapsiperheille suunnattu Temmeltävä Temmes -vapputapahtuma, rompetori, äitien- ja isänpäivälounas, Temmeksen joulumarkkinat ja itsenäisyyspäivän juhla. Kesäkuussa järjestettiin jo perinteeksi muodostunut Siltojen Temmes -hyvänolon pyöräilytapahtuma, jonka teema vaihtelee vuosittain. Tänä vuonna teemana oli P Mustapää ja hänen runot. Silloilla oli erilaisia rasteja, jotka liittyivät tämän vuoden hyvinvointiteemaan. Reitti oli yhteensä noin 14 km pitkä ja se kuljettiin yhdessä porukassa ohjattuna pysähtyen aina välillä rastipisteille.

Lisäksi Temmeksen kyläyhdistys remontoi ja rakentaa talkoovoimin yli 100 vuotta vanhan entisen työväensuojeluskuntatalon Väinölän. Väinölän remontin edistymistä ja vaiheita voi seurata sosiaalisessa mediassa.

Kylätalo Väinölä

Tyrnävän kirkonkylän kylätoimikunta

Kirkonkylän kylätoimikunta on järjestänyt ja osallistunut useisiin matalan kynnyksen tapahtumiin kuten puutarhapolkuun, liikuta minua -tapahtumaan, 140-vuotis hiihtäjäisiin ja malttia liikenteessä -tapahtumaan. Kylätoimikunnan vertaistukiohjaajat aloittavat matalan kynnyksen ryhmän syksyn 2019 aikana.

Tyrnävän Ahmat

Tyrnävän Ahmat on hiihtoon keskittynyt yhdistys, joka perustettiin vuonna 2002. Ahmat järjestävät lapsille liikunta- ja sählykerhoja niin Murrossa kuin keskustan alueella. Tyrnävän Ahmojen tärkeydestä osallisuuden edistäjänä kertoo muun muassa se, että hiihtokouluun osallistui vuonna 2018 noin 30 innokasta lasta. Salivuorolle osallistui syksyllä 2018 yhteensä 17 lasta. Murrossa salibandykerhoihin osallistui noin 10 - 15 lasta.

Hiihtokilpailuina seura järjesti kunnanmestaruuskilpailut, johon osallistui 38 innokasta hiihtäjää. Lisäksi piirikunnalliseen Rantalakeus- Cup osakilpailuun Murrossa osallistui helmikuussa noin 70 hiihtäjää. Tyrnävän Ahmoista oli kilpailijoita edustamassa alueen Rantalakeus-cup:in kisoissa sekä ja muissakin piirikunnallisissa ja kansallisissa kilpailuissa talven aikana.

Tyrnävän Ahmat järjesti myös kevätretken Isolle-Syötteelle huhtikuussa, johon osallistui 30 henkilöä (lapsia ja vanhempia).

Syksyllä salivuoroa pidettiin ikäluokalle n. 5-7 vuotiaat kisailen, pelaillen, leikkien ja venytellen. Syksyn salivuoroille osallistui noin 15 lasta. Syksyllä jatkoi Murron koululla myös F-juniori-ikäisten (esikoulu ja ykkösluokkalaiset) Salibandykerho. Kerho kokoontui maanantaisin ja siihen osallistui noin 15 lasta.

Tällä hetkellä uusia ohjaajia etsitään mukaan toimintaan, jotta kerhot voivat aloittaa toimintansa entiseen tapaan syyskuussa.

Tyrnävän Tempaus ry

Vuosi 2018 oli Tyrnävän Tempauksen 96.toimintavuosi. Seuran toiminta on ollut vilkasta vuoden 2018 aikana. Seuran toiminnassa ovat olleet edustettuina pesäpallo-, yleisurheilu-, hiihto-, lentopallo- ja kuntojaosto. Yleisurheilussa järjestettiin kunnan mestaruuskisat elokuussa. Tanssitoimintaa on pyöritetty talvikautena (kesä-elokuussa on kesätauko). Tansseissa on käynyt vuoden aikana 10 639 tanssijaa. Tansseja pidettiin 44 kertaa. Tanssitoiminnan ympärillä pyörii vilkkaana talkootoiminta järjestyksenvälöinä, lipunmyynnissä ja kahviossa.

Seuran jäsenmäärä on ollut vuonna 2018 412 jäsentä, joista aikuisjäseniä 234 ja lapsijäseniä 178.

Kaudella 2018 pesäpallojaoston toiminta painottui junioripesikseen. Lisenssipelaajia oli kaikkiaan noin 100 juniori-ikäisten sarjoissa. Seurayhteistyötä jatkettiin Muhoksen Pallo-Salamien ja Simon Kirin kanssa. Naisten edustusjoukkue pelasi ykkössarjaa sijoittuen seitsemänneksi, mikä riitti sarjapaikan varmistamiseen kaudelle 2019. Lisäksi naisilla oli joukkue Naisten Maakuntasarjassa. Miehillä oli joukkue Miesten Maakuntasarjassa. Kesällä 2018 juniorijoukkueita oli yhdeksän.

Tempauksen HIPPO-pesiskoulu jatkoi toimintaansa pesäpalloliiton järjestämän pesiskoulurehtorikoulutuksessa saadun sinetin mukaisesti. Tyrnävän Osuuspankki lahjoitti kaikille pesiskoululaisille Karhun tenavapallot. Toiminnassa oli mukana 24 lasta, joista 17 tekonurmella ja 7 Murrossa.

Tuomarikoulutus järjestettiin Sekralla maaliskuussa 2018. Kortin suoritti 29 tuomaria. Uudet tuomarit ovat olleet niin Tyrnävällä kuin muuallakin varsin nuoria sekä vähän tuomarikokemusta omaavia. Tempauksen pesäpallotoiminta painottuu jatkossakin junioripesikseen. Aikuisten puolella tavoite on vakiinnuttaa naisten

joukkue ykkössarjaan. Junioripuolella pelaajapohjaa ikäryhmittäin pitäisi saada laajemmaksi. Vetäjien sitoutuminen sekä uusien löytyminen heti vanhan kauden päätyttyä luo edelleen haasteita. Jotta tuomaritoiminta saadaan houkuttavammaksi, on otettu käyttöön tuomarivalmennus.

Yleisurheilujaoston toiminta-ajatus on kasvattaa kansallisen ja kansainvälisen tason yleisurheilijoita, mutta tarjota samanaikaisesti myös mahdollisuuden pelkäästään harrastaa yleisurheilua haluamallaan tasolla niin pitkään kuin itsekukin haluaa. Yleisurheilukoulun harjoituksia oli vuonna 2018 Seurojentalon salissa sekä Kuulammen koululla. Talvi-, kevät-, ja kesäkaudella osallistujia oli vaihtelevasti muutamasta 20:een. Lisenssi oli 40:llä lapsella ja nuorella. Syyskaudella pienempien ryhmässä oli 13 harrastajaa ja isompien ryhmässä 7. Yleisurheilujaosto järjesti kaudella monia kilpailuja kuten Silja Line -seurakisat, kansalliset heittokisat ja perunamarkkinajuoksut. Yleisurheilujaoston muuta toimintaa ovat esimerkiksi juoksukoulu, urheilukoulut ja kuntosalijumput.

4H -yhdistys

Tyrnävän 4H-yhdistys ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhdistys, jonka toiminnan perustana ovat järjestön kansainväliset arvot Head (Harkinta), Hands (Harjaannus), Heart (Hyvyys) ja Health (Hyvinvointi) sekä Tekemällä oppimisen menetelmä, joka perustuu kasvatusfilosofi John Deweyn ajatuksiin. 4H:n kasvatus tehtävän tavoitteena on, että lapset ja nuoret saavat tehdä ja oppia aitoja asioita, aidoissa ympäristöissä itse toimien.

Arjen nuorisotyötä ohjaavia tekijöitä ovat vahva pyrkimys vahvistaa nuorten omatoimisuutta, yritteliäisyyttä ja käytännön taitojen hallintaa, halu tukea nuorten terveitä elämäntapoja ja kestävä kehityksen kunnioittamista sekä kansainvälistymistä. Tarkoituksena on myös edistää nuorten elämänhallintaa ja estää syrjäytymistä edistäen nuorten ja myös heidän perheidensä hyvinvointia. Lisäksi 4H on ollut mukana rakentamassa mahdollisuuksia eri kulttuureista tulevien lasten ja nuorten kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle Suomessa sekä myös kansainvälisesti. Tästä esimerkkinä ovat kansainväliset leirit ja vaihto-oppilastoiminta. Suvaitsevaisuus onkin 4H:n myös yksi tärkeimmistä toimintaa ohjaavista arvoista.

Kasvatus tehtävän toteutumisen konkreettisina esimerkkeinä ovatkin muun muassa Kolme askelta työelämään toimintamalliin (yrittäjyyskasvatus) ja Tekoja lähellä ja kaukana -malliin perustuvat ensimmäisen askeleen 4H-kerho- ja leiritoiminta, toisen askeleen 4H-akatemia kurssitarjontaa sekä kolmannen askeleen työllistäminen. Vuonna 2018 4H-kerhoja toimi 33, joihin osallistui noin 200 lasta viikoittain. Kerhohajaajina toimivat koulutetut nuoret ja vapaaehtoiset aikuiset. Kerhokäyntien määrä kohosi 4066 kerho-osallistumiseen. Leirejä järjestettiin 11, kilpailuja 7 ja kursseja 12. 4H-yrityksiä, joiden liikevaihto oli 120 eurosta 4200 euroon toimi 15 kappaletta. Nuorille maksettiin palkkoja noin 16 700 euroa kesätöistä ja työpalvelutehtävistä. Työpalvelutoiminnalla 4H onkin halunnut tarjota arjen apua kaikkiin kodin askareisiin. Työn tilaajina ovat olleet niin yksityiset kuin yrityksetkin. ”Jokaiselle jotakin” ja ”Tehdään yhdessä hyvää”, tulee olemaan jatkossakin 4H:n toimintana perustana.

Kestävä elämäntavan vaalimisessa 4H on mukana myös Reilu Teko -säkkikeräyksen ja metallinkeräyksen mahdollistajana Tyrnävällä. Lisäksi kauttamme on mahdollistunut tulonhankinta 4H:n järjestämän puolukan ja kihokin vastaanoton avulla. Näiden lisäksi 4H on tuottanut erilaisia liikunta- ja kulttuuritapahtumia. 4H:n vahvana pyrkimyksenä on toimia jatkossakin laajalla rintamalla tavoitteena lisätä muun muassa alueen osallisuutta: tarjoamalla toivottuja palveluita mahdollisuuksien mukaan, osaamista: koulutusten, kurssien ja työllistymisen kautta, elinvoimaa: 4H-yrittäjyydellä ja elinympäristön tukemista: tarjoamalla monipuolista harrastustoimintaa.

Mannerheimin lastensuojeluliitto, Tyrnävä

Mannerheimin lastensuojeluliitto tukee nuorten omatoimisuutta sekä osallisuuden kokemusta järjestämällä nuorten yökahviloita, lasten sählykerhoja, tukioppilastoimintaa sekä lapsille ja nuorille suunnattuja retkiä ja tapahtumia. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Tyrnävän yhdistyksen jäsenmäärä oli vuonna 2018 277 henkilöä. Jäsenmäärästä aikuisia oli 118, nuorisojäseniä 18 ja lapsijäseniä 91. Yhdistyksellä on 1 kannatusjäsen. Yhdistys on hankkinut varoja mm. pesuainemyynnillä ja kerhojen osallistumismaksuilla sekä myymällä arpoja tapahtumissa. Yhdistys osallistui myös valtakunnalliseen Lapset ensin -keräykseen, jota Tyrnävän kunta tuki myöntämällä yhdistykselle toiminta-avustusta. Tyrnävän Perunamarkkinoilla pidettiin ruokala-kahvilaa.

Tukioppilaiden kouluttajana ja yhdyshenkilönä toimi Kuulammen koululta opettaja Marja-Kaisa Varonen. Tukioppilaita tiedotettiin yhdistyksen toiminnasta ja tapahtumista. Tukioppilaat osallistuivat moneen eri tapahtumaan ohjaavan opettajan johdolla. Tukioppilaista on ollut suuri apu eri tapahtumissa. MLL muisti kaikkia yläasteen päättäviä nuoria pienellä makealla muistamisella sekä palkitsivat lahjakortilla aktiivisen tukioppilaan,

jonka ohjaava opettaja sekä tukioppilasvastaava yhdessä valitsivat.

Nuorten Yökahvila on kokoontunut Vanhassa Pappilassa yhdeksän kertaa vuoden 2018 aikana. Kävijämäärä on tasoittunut edellisestä vuodesta, joka johtui sukupolven vaihdoksesta. Yökahviloissa oli mahdollisuus nauttia pelailun ja jutustelun lomassa myös pientä iltapalaa. Vetäjinä toimi kuusi vapaaehtoista. Yökahviloissa kävi noin 12 nuorta / ilta.

Kirkonkylän eli Sekran Perhekahvila jatkoi toimintaansa Seurojentalolla. Vetäjinä toimi kaksi aktiivista äitiä ja mukana on ollut myös kaksi kylämummoa. Tyrnävän Tempaus avusti toimintaa antamalla Seurojentalon tilat ilmaiseksi käyttöön. Kylällä järjestettiin myös kesällä perhekahvilatapaamisia puistotreffien merkeissä. Myös Murron perhekahvila jatkoi toimintaansa seurakunnan kerhotilassa. Vetäjinä siellä toimi 1-2 aktiivista äitiä.

Perhekahvilat ovat kokoontuneet yhteensä 65 kertaa. Murrossa kävijöitä on ollut 3-10 perhettä, Sekralla 5-19 perhettä ja leikkipuistoissa 5-8 perhettä. Perhekahviloissa on ollut erilaisia teemoja, kuten askartelua, laululeikkejä, ulkoilua, satuhetkiä, keskustelupiirejä, tuote-esittelyjä ja naamiaisia. Yhteistyö ravintola Pömilän kanssa mahdollisti ruokailun Kirkonkylän perhekahvilassa edulliseen hintaan.

Muita Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestämiä kerhoja ovat mm. aamumuskari Sekran perhekahvilassa ja liikkari/temppukerho, jota pidettiin 28 kertaa. Perheliikunta jatkoi toimintaansa sunnuntaisin Kirkkomännikön ja Murron koulujen liikuntasaleissa. Perheliikkari on ollut suosittu varsinkin pienten lasten perheiden keskuudessa. Perheliikunta on kaikille avoin ja maksuton kerho. Vetäjinä on toiminut 1-2 perhettä kylältä ja 4-5 perhettä Murrosta. Perheliikkareissa kävijöitä on ollut 122 lasta ja 71 aikuista. Erityisperheliikkari kokoontui Kirkkomännikön liikuntasalissa kerran viikossa keväällä ja syksyllä. Keväällä toiminto oli suosittua, syksyllä toiminta hiipui kävijöiden vähyyden vuoksi. Syyskaudella myös iltamuskaritoiminta käynnistyi uudestaan. Muskarit kokoontuivat syyskaudella 14 kertaa ja kävijöitä muskareissa oli vaihtelevasti.

Sählykerho jatkoi toimintaansa Kirkkomännikön koululla. Ryhmiä oli kaksi: 5-7-vuotiaat ja 8-11-vuotiaat. Ryhmät kokoontuivat yhteensä 30 kertaa. Sählyssä on ollut kaksi aikuisvetäjää ja ryhmässä on ollut osallistujia keskimäärin 15 lasta per ryhmä. Dance Mix -tanssikerhoa pidettiin lapsille keväällä. Kerhoa järjestettiin 3-5-vuotiaille ja 6-10-vuotiaille.

Äitien ilta -vertaisryhmä kokoontui keväällä 2 kertaa. Kokoontumiset ovat tarkoitettu kaikille äideille, jotka haluavat tulla viettämään aikaa muiden äitien kanssa ja tutustumaan uusiin ihmisiin. Kävijöinä oli 5 äitiä / kerta. Esikkoryhmiä oli kaksi, jotka toimivat koko vuoden ajan aktiivisesti. Ryhmät kokoontuivat säännöllisesti 2-3 viikon välein.

Yhdistys on tehnyt yhteistyötä kunnan sekä eri järjestöjen ja yhdistysten kanssa järjestämällä yhteisiä tapahtumia kuten talvitapahtuman ampumaradalla, kirpputoritapahtuman Vanhassa Pappilassa, kepparitapahtuman ja lintukävelyn.

Mannerheimin lastensuojeluliitto, Temmes

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Temmeksen paikallisyhdistyksen toiminta-ajatuksena on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen. Yhdistyksellä on aktiivista kerhotoimintaa ja järjestämme erilaisia tapahtumia ja retkiä lapsiperheille sekä tuemme temmesläisille lapsille tarkoitettua Sointupaja Oy:n järjestämää soitonopetusta. Lisäksi jaamme vauvapusseja vastasyntyneille temmesläisille.

Suosituin kerho on usean vuoden ajan ollut perheliikuntakerho. Vuonna 2018 kerho kokoontui kolmekymmentä kertaa ja osallistujia oli 205 lasta ja 121 aikuista.

Perhekahvilatoiminta on tarjonnut vertaistukea samassa tilanteessa oleville pikkulapsiperheille. Toiminta on ollut monipuolista: ulkopuolisia vierailijoita (Imetyksentuki ry.), tuote-esittelyjä, naamiaisia, pikkujoulut.

Säbä-kerho on liikuttanut 3-6 -luokkalaisia kerran viikossa ja tarjonnut myös mahdollisuuden kylän nuorille osallistua ja toimia kerhonvetäjinä.

Kevätkaudella -18 Temmeksen MLL teki yhteistyötä Pop Up Yoga Oulun kanssa järjestämällä kaikenikäisten joogatunteja. Tunnit olivat lapsille maksuttomia.

Vuonna 2018 yhdistys järjesti ystävänpäivädiskon, lasten ja nuorten viikonloppukurssin akvarelli- ja vesivärimaalauksesta kiinnostuneille, teatteriretken Oulun kaupunginteatteriin ja Hermannin mysteeri -

esityksen syyskokouksen yhteydessä. Kunnan kulttuuritoimen ja Temmeksen kyläyhdistyksen kanssa yhteistyössä järjestettiin myös koko perheen kesäteatteritapahtuman, jossa esiintyi Nuojuan teatteripaja.

Kuntastrategian kehittäminen ja päivittäminen

Voimassa oleva kuntastrategian tavoitevuosi on 2020. Keväällä on aloitettu kuntastrategian uudistaminen. Kuntastrategia linjaa kunnan tavoitteita ja ohjaa kehittämisen toimenpiteitä. Luonnosvaiheessa hyvinvointi on nostettu yhdeksi kolmesta läpileikkaavasta teemasta. Strategian valmistelu tehdään yhteistyössä kunnan työntekijöiden, kuntapäättäjien ja kuntalaisten kanssa. Strategian valmistelun kuluessa on järjestetty kolme kaikille avointa seminaarilaisuutta, joissa keskeisiä teemoja on kehitetty yhdessä eteenpäin. Valmistelumateriaali on ollut esillä ja kommentoitavana vuoden 2019 kuluessa kunnassa järjestetyissä tapahtumissa; Kevät ja siemenperunamarkkinat, Kesänportti, Uuden perunan juhla, Taiteiden yö ja Perunamarkkinat. Kuntalaisille on tarjottu mahdollisuutta osallistua valmisteluun myös mobiilisovelluksen kautta ja kunnan verkkosivujen keskustelupalstalla. Oheismateriaalia on tuotettu ja tuotu esille verkkosivuille. Strategialuonnosta tullaan syksyn kuluessa käsittelemään muun muassa valtuuston iltakoulussa. Tavoite valmistelussa on, että kunnanvaltuusto hyväksyy uuden kuntastrategian loppuvuodesta 2019.

Elinympäristön kehittäminen

Hirvelän leikkipuisto on valmistunut kehittämissuunnitelman mukaisesti 2.7.2019. Linja-autojen päätepysäkkien kehittämissuunnitelmat on hyväksytty lautakunnassa, ja seuraavaksi on edessä urakan kilpailuttaminen. Mäläskänsuoran uutta linja-autokatosta ei ole tarkoitus toteuttaa tänä vuonna, koska linja-autojen kierrot ovat ehtineet muuttua. Vuosittainen, ainakin yhden kaavatien korjaaminen, siirtyy myöhempään ajankohtaan. Keväällä 2020 pyritään aloittamaan jokivarren raivaus kaava-alueella kunnan omistamilla mailla. Vuonna 2020 aloitetaan myös katuvalaisimien uusiminen led valaisimiin. Kunnan katuvalaistusta kehitetään myös ottamalla uudet jouluvalot käyttöön tänä vuonna. Koko kuntaa koskeva kevyenliikenteen verkkoselvityksen laatiminen on aloitettu keväällä ja se valmistuu vuoden 2019 aikana. Ahintien kohdalle, Tupostien yli, tulee uusi suojatie. Hirvelän kohdalle tulee uusi korokkeellinen suojatie. Pikkaralantien ja Murrontien risteysjärjestelyt, linja-auto pysäkki ja suojatie menee uusiksi erillisen suunnitelman mukaan.

Kauan toivotut juoksuportaat rakennetaan vuoden 2019 aikana Murtoon.

Terveellinen ravitsemus

Ruokapalvelujen toimintaa ohjaavat valtakunnalliset ravitsemussuositukset, joita pyritään noudattamaan olemassa olevilla resursseilla. Suositusten toteutumista seurataan mm. sähköisen tuotannonohjausjärjestelmän avulla.

Syksyllä 2018 kouluissa aloitettiin kasvisruoan tarjoaminen perinteisen sekaruoan rinnalla. Kevät lukukaudella 2019 ruokalistalle lisättiin tietoisesti yksi kasvisruokapäivä kouluissa ja päiväkodeissa. Muutos sai palautetta puolesta ja vastaan. Negatiivisista palautteista huolimatta päätimme, että kasvisruokapäivä on vähintään yhden kerran viikossa. Ruokapalvelut tekevät yhteistyötä kodin, koulun ja päiväkotien kanssa sekä vanhuspalveluiden kanssa. Ruokapalvelujen yksi tehtävä on tarjota mahdollisuus lapsille ja nuorille kokeilla, maistaa ja tutustuttaa uusiin ruoka-aineisiin ja makuvaihtoehtoihin, sekä opastaa terveellisiin elämäntottumuksiin ja turvata hoitolaitoksissa asuvien ikääntyvien täysipainoinen ravitsemus yhteistyössä hoitohenkilökunnan kanssa.

Ruokapalvelujen ostamat raaka-aineet olivat vuonna 2018 85,5 % kotimaisia. Lähiruokaa on tarjolla vähintään yhdellä aterialla päivässä. Leipomotuotteet, kasvikset ja juurekset ovat Pohjois-Pohjanmaan sopimustuottajilta. Perunat ja lähiruokapuupäivän ryynit ovat Tyrnävältä.

Keväällä ruokapalvelupäällikkö osallistui August Sahlsten - lukion oppilaiden Hyvinvointipysäkkipäivään. Ruokapalvelupäällikkö kertoi mm. ateriarhythmin merkityksestä jaksamiseen ja kouluruokailun suosituksista.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen varhaiskasvatuksessa

Tyrnävällä lapsille on tarjottu varhaiskasvatusta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa perheiden tarpeiden mukaisessa laajuudessa. Subjektiviivinen varhaiskasvatus on toteutunut. Avointa varhaiskasvatustoimintaa on järjestetty Temmeksellä, Murrossa ja kirkonkylällä. Avoimen vakan toiminnassa on ollut toimintakaudella 2018-2019 noin 100 lasta.

Moninaisilla varhaiskasvatuspalveluilla on tuettu lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Mahdollistamme vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun sekä tuemme perheiden arjen hyvinvointia ja jaksamista eri tilanteissa.

Vanhempien kanssa käydään päivittäin vuoropuhelua lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Jokaisen varhaiskasvatuksen piirissä olleen lapsen vanhemman/hoitajan kanssa on käyty vasu-keskustelu. Lapset puheeksi-keskustelumahdollisuus on tarjottu kaikille 2- ja 5-vuotiaiden lasten vanhemmille. Kaikissa yksiköissä on pidetty vanhempainillat toimintakauden alussa.

Varhaiskasvatuspäivän aikana lapsilla on turvallinen ja terveellinen kasvuympäristö. Lapsille tarjotaan terveellinen ja monipuolinen ruoka sekä opetetaan terveellisiä elämäntapoja (ravinto ja hygienia) ja kestävä kehitystä (kierrätys ja energian säästö). Lapsille on opetettu liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita. Lisäksi eskarilaiset ovat osallistuneet Turvaa tenaville ja Malti ja Valtti- tapahtumiin.

Lasten kanssa on tutustuttu kotiseutuun retkeilemällä ja liikkumalla luonnossa ja lähiympäristössä. Lapsia on viety mm. kirjastoon, kirjastoautoon, seurakuntaan, kirkkoon ja museoalueelle.

Varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten perheille on järjestetty eri yksiköissä tapahtumia (esim. joulun- ja kevättapahtumia, äitien- ja isänpäivätapahtumia, ulkoilu- ja liikuntatapahtumia). Piävkoti Toukovakassa on toiminut vanhempaintoimikunta.

Moniammatillista yhteistyötä on tehty eri toimijoiden kanssa lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi (neuvola, terapeutit, sosiaali- ja terveyspalvelut, kulttuuritoimi, koulut, seurakunta).

Perheet ovat voineet valita joko kunnallisen tai yksityisen varhaiskasvatuksen. Kunta on tukenut yksityisessä päiväkodissa olevan lapsen varhaiskasvatusta palvelusetelillä. Palveluseteliä myönnettäessä on huomioitu perheen tulot ja koko, minkä vuoksi perheen omavastuu yksityisessä ja kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on ollut saman hintainen. Yksityisessä perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatusta kunta on tukenut yksityisenhoidontuella ja yksityisenhoidontuen kuntalisällä.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen kouluissa

Kouluissa tehdään kokoajan paljon työtä sekä oppilaiden että henkilökunnan hyvinvoinnin ja jaksamisen eteen. Opettajien tekemä perustyö jo itsessään oppitunneilla edistää oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia.

Oppilaat ja arkityö yläkoulussa

- KiVa -tunnit 7. luokkalaisten, joissa keskitytty mm. ryhmäytymiseen, kiusaamisen taustoihin, tunnistamiseen ja puuttumiseen, seksuaalinen häirintä. Osa teemoista käytiin läpi myös 8. ja 9. luokkalaisten kanssa
- Koti-Koulu yhteistyö: lapset puheeksi keskustelut, vanhempain vartit, 9. luokkien kehityskeskustelut
- Tiivis yhteistyö Kotikoulu -foorumien kanssa ja foorumien tapahtumista tiedottaminen
- Tukioppilaat toteuttaneet lukuvuoden teemaa omalta osaltaan mm. uusien oppilaiden huomioon ottamisessa, välituntitoiminnan järjestäminen, ystäväviikon tempaukset, erilaiset kampanjat mm. kouluruokailussa
- 8. luokkien MOK:ssa (monialaiset oppimiskokonaisuudet) teemana terveellinen elämä ja 7. luokilla turvallisuus
- 8. luokkien NouHätä- turvataitokampanja
- Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaiset tempaukset mm. Kuvaan liittyvä kulttuuritapahtuma päivä, kulttuuriretket Ouluun, taidetestaajat -reissut, Ahaa teatterin vierailu koululla
- Kerhot: herkkukerho, bändikerho, sähkökerho, kielikerho
- Oppilaskunta: välituntiliikunta, erilaiset tempaukset mm. jäte ja SmokeFree, erilaiset kisailut, Talent -kisa, Awards, musiikkiesitykset, teemaviikot, päivätyökeräys, julistekilpailu teemalla "toisten huomioiminen", katusählyturnaus
- Yhteisöllinen osallistuminen kunnan perunamarkkinoille
- lo-tunneilla kiinnitetty erityistä huomiota ja pidetty ylimääräinen lo-tunti joulukuussa liittyen some-käyttäytymiseen, seksuaalisen häirinnän tunnistamiseen, itsensä suojaamiseen jne.
- kännykätön keskiviikko 28.11

Oppilaat ja arkityö alakouluissa

- Positiivisen pedagogiikan toimintamalli (esim. Huomaa hyvä)
- Kiva-koulu toiminta kiusaamistapausten käsittelyssä, kiva-tunnit
- Koti-koulu -yhteistyö, vanhempainvartit, kehityskeskustelut 2., 4. ja 6. luokkien oppilaiden ja huoltajien kanssa, kevätpicnicit
- Kerhotoiminta: kokkikerho, liikuntakerho, ilmaisutaitokerho, teknologiakerho, puuhakerho 0-2lk, musiikkikerho/koulun kuoro
- Oppilaskuntatoiminta: toiminta/teemapäivät
- Välituntiliikunnan tukeminen, välinelainauskioskit, liikuntapäivät (esim. Rynkeby-kävely, talviliikuntapäivä)
- Ruokailutottumusten ja -tapojen harjoittelu, erityisesti esi- ja alkuopetuksessa
- Vierailijat: poliisi, palokunta, ammattien esittely (oppilaiden vanhemmat)
- Oppilaskunnan järjestämiä hyvinvointitapahtumia kuten jalkapalloturnaus, luistelutapahtuma, sähköturnaus, koulun omat hiihto- ja yleisurheilukisat
- Talent -tapahtuma, jossa kaikki pääsevät näyttämään taitojaan

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen sosiaali- ja terveystaloudessa

- Sosiaali- ja terveystaloudsasto on osallistunut aktiivisesti käynnissä olevaan maakunta- ja soteuudistuksen valmisteluun samalla kehittäen rajapintapalveluja yhteisesti hyvinvointiosaston kanssa. Maakunnallista ja seudullista yhteistyötä on jatkettu aktiivisesti, ja nykyisessä tilanteessa odotetaan hallituksen linjauksia uudistuksen jatkovalmisteluun liittyen.
- I&O -kärkihankkeen kautta on arvioitu ikääntyneiden palveluiden palvelutarjontaa, pohdittu ikääntyneiden kuntalaisten tulevaisuuden tarpeita sekä verkostoiduttu muiden kuntien kanssa.
- Terveystaloudsastolla on ollut mukana sairaanhoitopiirin alueen yhteistyössä toteutettavassa oikeantasoiset hoitopaikat -projektissa, jossa kehitetään toimintaa siten, että potilaiden siirrot tapahtuvat sähköisesti.
- Kuntalaisten hyvinvointitietoisuuden lisääminen siten, että kuntalaisella on riittävästi tietoa terveellisistä elintavoista ja niihin vaikuttavista tekijöistä ja niiden vaikutuksista siten, että hänen on mahdollista tehdä terveyttä edistäviä valintoja. Toimenpiteinä ovat mm. elintapojen puheeksi otto ja elintapaohjaus terveystaloudsastolla, liikuntaneuvonta, järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö ja osallistuminen tapahtumiin. Terveystaloudsastolla kuntoutusosaston fysioterapeutti on pitänyt säännöllisesti allasryhmää 1 x viikossa.
- Painonhallintaryhmä/elintaparyhmä on kokoontunut useita kertoja vuoden 2018 aikana. Elintapa/painonhallintaryhmän vastuhenkilö tekee tiivistä yhteistyötä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikön kanssa, joka organisoii koulutuksia ja yhteistyötä elintapaohjaukseen liittyen. Elintapaohjausta toteutetaan terveystaloudsastolla asiakkaan vastaanotokäyneillä. Omaishoitajien säännöllisissä tapaamisissa on teemoittain kerrottu terveellisten elämäntapojen ja liikunnan merkityksestä.
- Vastaanoton sairaanhoitaja on käynyt v 2018 aikana sairaanhoitopiirin järjestämässä TULPPA koulutuksessa ja tarkoituksena on käynnistää v 2019 aikana oma TULPPA-ryhmä. TULPPA-ryhmä on tarkoitettu kaikille, jolla on valtimotauti, esimerkiksi sepelvaltimotauti tai aivoverenkiertohäiriö sekä heille, joilla on useita sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijöitä.
- SOTE-osasto on ollut mukana järjestämässä liikuntaa minua - tapahtumaa vuosittain.
- Terveystaloudsastolla syksyllä 2018 järjestettiin infotilaisuus hyvän mielen liikuntakoulusta yhteistyössä sivistys- ja hyvinvointiosaston kanssa. Sote ammattilaiset ehdottivat vastaanotokäynneillä (esim. elintapaohjauskäynneillä) asiakkaita osallistumaan vapaaehtoisten kuntalaisten ylläpitämään liikuntakouluun.
- Ikääntyneiden palveluissa vanhustenviikko lokakuussa on tapahtumaviikko. Ikääntyneiden palvelut yhdessä eri yksityisten palveluntuottajien, seurakunnan ja eri järjestöjen kanssa järjestivät yhteisen vanhustenviikon juhlatapahtuman lokakuussa 2018.
- Tyrnävän kunnan perhekeskustoimintamallia on käynnistetty ja perhekeskus tullaan toteuttamaan sähköisenä. Terveystaloudsastolla ja sosiaalihuollon yhteistyötä on kehitetty sopimalla käytänteistä, miten perheitä saadaan tarvittaessa tuettua nopeasti.
- Kuntalaisaloitteen pohjalta selvitettiin lastenneuvolatoiminnan järjestäminen Temmeksellä. Lastenneuvolatoiminnan kokeilu Temmeksellä aloitetaan syyskuussa 2019 ja kokeilu arvioidaan joulukuussa 2019. Murron osalta lastenneuvolatoiminnan aloittaminen selvitetään.

Taloudelliset panostukset 2017-2020

- Lapset puheeksi koulutuksen järjestäminen kunnan omana toimintana ja yhteistyössä LAPE-hankkeen kanssa
- Lapset puheeksi koulutus on järjestetty v 2018, koulutukseen osallistujat olivat henkilöt, joilla lapset puheeksi koulutusta ei vielä ollut ja jotka työskentelevät lapsien kanssa. Osallistujia oli terveystalvasta sekä sosiaalihuollosta.
- Vesote-, I&O ja LAPE-hankkeen koulutuksiin osallistuminen
- I & O ja Lape-hankkeen koulutuksiin on osallistunut ikääntyneiden palveluiden ja terveystalvisten henkilökuntaa.

Sosiaalipalvelut ovat osa perusturvapalveluja, jotka ylläpitävät ja edistävät sosiaalista turvallisuutta, oman elämän hallintaa, toimintakykyisyyttä ja hyvinvointia. Kunnat tuottavat palvelut itse tai ostavat palvelujen tuottajilta.

Sosiaalityö tukee kuntalaisten sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia eri elämän vaiheissa. Sosiaalityö on sosiaalihuollon henkilöstön suorittamaa ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheiden turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta.

Sosiaalipalveluissa on tavoitteena ottaa käyttöön palveluohjaus vuoden 2019 aikana. Palveluohjaus voi tapahtua puhelimitse, verkossa tai kasvokkain tietynä sovittuna ajankohtana. Kuntalainen voi ottaa palveluohjaukseen yhteyttä, jos hänellä on esimerkiksi selvärajainen ongelma, mutta hän ei vielä tiedä, keneen ottaa yhteyttä asian tiimoilta. Palveluohjauksella tavoitellaan ammattilaisten päällekkäisen työn tekemisen vähentämistä. Palveluohjauksessa korostuu ammattilaisen tietämys palvelujärjestelmästä kokonaisuudessaan.

Kuntouttavan työtoiminnan ohjaustehtävien parissa työskentelee yhteensä neljä ohjaajaa -kolme nuorten pajalla Koivulassa ja yksi aikuisten pajalla Tyrnävän kylällä sekä Temmeksellä. Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja on asiakkaan tukena, oppaana ja neuvojana matkalla kohti tavoitetta, joka voi olla esimerkiksi elämänhallinnan parantaminen, terveydentilan kohentaminen, osallisuuden ja työmahdollisuuksien lisääminen tai oman koulutuspolun löytäminen.

Tyrnävällä kuntouttavaa työtoimintaa suunnitellaan asiakkaiden mielenkiinnon, osaamisen ja toiveiden mukaan. Meillä käydään keilaamassa, entisöidään huonekaluja, vierailaan eri paikoissa, retkeillään, samoillaan, kokkaillaan, sotketaan kädet saveen, tehdään käsitöitä ja kiinteistöhuoltoon liittyviä työtehtäviä, tutustutaan puutarhatöihin ja huolletaan pyöriä sekä autoja. Kuntouttavaa työtoimintaa voi sijoittua pajojen lisäksi myös kunnan eri yksiköihin tai yhdistykseen avustaviin työtehtäviin.

Tyrnävällä kuntouttavassa työtoiminnassa on kuukausittain noin 20 asiakasta. Tyrnävän kunta tekee yhteistyötä Te-palveluiden lisäksi myös OSAO:n Ammattikaista -hankkeen kanssa, etenkin silloin, kun asiakkaan opintoasiat tai työelämään siirtyminen on ajankohtaista.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden henkilöstö on työ- ja elinkeinosuunnittelijan ohella ollut hyvinvointitapahtumien pääjärjestäjä. Yhdessä tekemistä, liikuntaa, keskustelua ja alustuksia eri aiheista sisältäneet kuusi hyvinvointitapahtumaa toimintakaudella 2018-2019 lisäsivät osallisuuden kokemuksia sekä edistivät kulttuuria. Tapahtumilla saatiin uusia yleisöjä, tavoitettiin uusia kohderyhmiä. Hyvinvointitapahtumiksi voitaisiin laskea lähes kaikki kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden järjestämät tapahtumat, joko kunnan tai yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa järjestetyt, joita toimintakaudella 2018-2019 noin 70 kpl.

Liikuntapalvelut mahdollisti liikunnan ja kilpaurheilun harrastamisen tuhansille kuntalaisille yhdessä liikuntapaikoista vastaavan ympäristöosaston kanssa. Seurayhteistyön avulla liikutettiin tyrnäväläisiä yli 20 000 kertaa. Liikuntaneuvontaa alettiin tarjoamaan yhteistyössä terveystalvisten kanssa syksyllä 2018, ja muutama kuntalainen onkin jo saanut oman liikuntaohjelmansa liikuntasuhteeriltä. Kymmenille tyrnäväläisille liikuntasuhteeri on etsinyt sopivaa liikuntaharrastusta Tyrnävän liikuntatarjonnasta, jossa 3. sektorin toimijoilla on tärkeä tuottajan rooli samoin kuin alan yrittäjillä ja kansalaisopistolla. Tyrnävän kunnasta halutaan Liikkuva kunta, ja ensimmäiseksi toimenpiteiksi ohjelman tiimoilta valittiin muun muassa liikuntatarjonnan koordinaatio ja siitä viestiminen sekä vertaisohjaajakoulutuksen järjestäminen - ja molemmat on toteutettu.

Kirjastolaki velvoittaa kunnan järjestämään osallistumisen, elinikäisen oppimisen ja kulttuurin kokemisenkin mahdollisuuksia kirjastoissa. Tyrnävän kirjastoissa onkin toimintavuonna 2018-2019 järjestetty erilaisia

tapahtumia, koulutuksia, tarjottu tiloja yhteisöille kokoontumiseen ja juhlimiseenkin. Juurilla-hanke on tuonut kirjastoa esiin yhteiskunnallisena toimijana ja keskustelun areenana. Lukeva kunta -ohjelman tiimoilta kirjastossa on kokoonnuttu poikkihallinnollisella asiantuntijaryhmällä pohtimaan, kuinka edistää lukutaitoa ja tätenkin luoda tasa-arvoiset edellytykset elämään tyrnäväläislapsille ja -nuorille.

Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia käyntejä on suuntautunut niin kirjastoihin kuin muihin kulttuurilaitoksiin ja -kohteisiin niin Tyrnävällä, maakunnan keskukseen kuin pääkaupunkiinkin. Kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen on kuitenkin ajankohtaista toiminta-aikana 2019-2020.

Nuorisolain alaisella toiminnalla on toimintavuonna 2018-2019 pyritty tavoittamaan eri elämäntilanteissa olevia nuoria kannustaen, rinnalla kulkien ja tukien. Etsivä nuorisotyö on tavoittanut noin 60 nuorta, jotka ovat tarvinneet ohjausta esimerkiksi yhteiskunnan palveluiden piiriin. Vuodenvaihteessa 2018-2019 sivistys- ja hyvinvointiosaston alaisuuteen siirtyneet nuorten työpaja ja starttipaja ovat valmentaneet noin 15 nuorta elämänhallintaan, itsetunnon, omien kykyjen ja oman tulevaisuuden suunnitelman löytämisessä. Perusnuorisotyössä on kohdattu suurin osa noin 2000 nuorisotyön piirissä olevista kuntalaisista edes lyhyesti. Nuorisotyötä tehdään tapahtumissa, retkillä sekä nuorisotiloilla. Nuokkaritoiminta saadaan tauon jälkeen pyörimään kaikissa kolmessa taajamassa syksystä 2019 alkaen. Nuorille annetaan vaikuttamisen mahdollisuuksia muun muassa nuorisovaltuuston kautta. Tyrnävän kunnan ensimmäisen nuorisovaltuuston toimintakausi on loppumassa syksyllä 2019, mutta nuorten ääni kuuluu myös jatkossa niin pienemmissä kuin suuremmissa asioissa ja erilaisilla areenoilla, jopa lausuntoina kuntaorganisaatioissa.

Kunnan henkilöstön hyvinvoinnin kehittäminen

Henkilöstön täydennyskoulutusta toteutetaan tarpeen mukaan. Talousarviossa on varattu määrärahaa henkilöstön virkistyspäiviin (1pv/vuosi). Henkilöstön työterveyshuollon tuottajana on Työterveys Virta Oy. Työterveydenhuollon toiminnan tavoitteena on edistää työnantajan ja työntekijän kanssa yhteistoiminnassa työhön liittyvien sairauksien ja tapaturmien ehkäisyä, työn ja ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, työntekijöiden terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä työuran eri vaiheissa sekä myös työyhteisön toimintaa.

Kehityskeskustelut toteutetaan vuosittain joko yksilö- tai ryhmäkeskusteluina. Jokaisessa työyhteisössä pidetään työpaikkakokoukset/ tulospalaverit säännöllisesti. Esimiehet kokoontuvat esimiesinfoon kuukausittain. Viestintään ja tiedottamiseen on kiinnitetty huomiota ja tavoitteena on avoin ja jatkuva viestintä. Henkilöstökysely toteutetaan syksyllä 2019. Kunnan henkilöstösuunnitelma on valmistelussa. Tyrnävän kunnassa kannustetaan henkilöstöä ottamaan työhön ja hyvinvointiin liittyvät haasteet ja ongelmatilanteet välittömästi puheeksi esimiehen kanssa. Kunnassa on käytössä varhaisen tuen toimintamalli.

Tyrnävän kunnassa toimii työsuojelujoukko ja yhteistoimintaryhmä, joissa henkilöstöön liittyviä asioita käsitellään yhteistyössä henkilöstön edustajien eli pääluottamusmiesten ja työsuojelun kanssa.

Toimenpiteet ja seuranta

Hyvinvointia elinvoimasta ja osallisuudesta

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma 2018-2019
1) Vuorovaikutteinen viestintä 2) Monialainen yhteistyö 3) Koulutustason nostaminen 4) Lisää uusia yrityksiä	1) Viestintäsuunnitelma / kunta 2) Osallisuustyö / kunta ja järjestöt 3) Yhteisölliset tilat yrittäjille ja vertaistoimijoille / kunta ja yritykset 4) Nuorten	Kuntaorganisaatio Järjestöt Sidosryhmät Alueelliset mediat	1) Palaute 2) Medianäkyvyys 3) Tilojen käyttöaste 4) Koulupudokkaiden määrä	Sosiaalisen median kautta saatu aktiivista palautetta kuntalaisilta. HYTE- tapahtumat esillä mediassa 15 krt. Lisäksi tapahtumia on tiedotettu ja markkinoitu

	<p>tukeminen kouluttautumiseen / koulut, nuorisotyö, etsivä nuorisotyöntekijä, Tyrnävän Paja, oppilashuolto</p> <p>5) Nuorisotyöttömyys</p>			<p>sosiaalisen median kanavillamme tapahtumakohtais esti. Hyvinvointiblogit 3 kpl.</p> <p>Tilojen käyttöaste korkea ; liikuntahallit, urheilukentät, kirjaston tilat.</p> <p>Kaikki 9.luokkalaiset ovat sijoittuneet jatkokolkuihin. Nuorten tukeminen: Pajan kautta tavoitettu 18 nuorta, Etsivän nuorisotyön kautta 66 nuorta</p> <p>Nuorisotyöttömyys : Vuonna 2018 kaikkien työnhakijoiden määrä kunnassamme on ollut keskimäärin 241 henkilöä/kk, joista alle 20- vuotiaita työttömiä on ollut noin 9 henkilöä ja alle 25- vuotiaita työttömiä noin 26 henkilöä. Työttömyysprosen tin keskiarvo on ollut 8,45.</p> <p>Vuonna 2019 (tilanne 06/19) alle 20-vuotiaita on ollut työttömänä enimmillään kesäkuussa (12 henkilöä) ja vähimmillään tammikuussa (6 henkilöä). Alle 25- vuotiaiden työnhakijoiden määrä on</p>
--	---	--	--	---

				vaihdellut 24 - 26 henkilön välillä. Työttömyysprosentti on ollut keskiarvolta 7,5.
--	--	--	--	---

Hyvinvointia vapaa-ajalla

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma 2018-2019
Terveelliset elintavat	<p>1. Liikuntapalvelut, liikuntaneuvonta, liikuntapaikkojen ylläpito</p> <p>2. Lähiruoka, kevyen liikenteen väylien turvallisuus, puistoalueet</p> <p>3. Elintapojen puheeksiotto terveyspalveluissa ja elintapaohjaus/terveyspalvelut</p> <p>Tapahtumat ja kurssit</p>	<p>Urheilu- ja liikuntajärjestöt</p> <p>Kunta</p> <p>Sidosryhmät</p> <p>Yritykset</p> <p>Vapaaehtoiset vertaisohjaajat</p>	<p>Kuntalaisten terveys, paikallisten yritysten tuotteet ruokapalveluissa, liikenneonnettomuuksien määrä</p> <p>Osallistuminen järjestöjen ja seurojen tapahtumiin ja kursseille</p> <p>Liikuntapaikkojen käyttäjämäärät</p>	<p>Liikuntaneuvontaa 18 krt</p> <p>Liikuntapaikkojen päivittäinen ylläpito</p> <p>Elintapaohjaus -toimintamalli käytössä</p> <p>Vertaisohjaajakoulutus 1/ pv</p> <p>HYTE- tapahtumat 15 kpl/ kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen tapahtumat noin 70 kpl</p> <p>Ruokapalveluissa lähiruokaa 1pv / vk</p>
Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö	<p>Yhteisten tilojen ja hyvinvointia edistävien paikkojen rakentaminen ja ylläpito</p> <p>Kuntaorganisaatio</p> <p>Yhdistykset ja yritykset</p>	<p>Hankerahoitukset</p> <p>Yhteisölliset hankkeet (kunta ja kumppanuudet)</p>	<p>Kuntalaisilta koottu palaute</p> <p>Tapaturmat</p> <p>Liikenneonnettomuudet</p>	<p>Hirvelän leikkipuisto on valmistunut 2.7.2019</p> <p>Linja-autojen päätepysäkkien kehittämissuunnitelma on hyväksytetty lautakunnassa</p> <p>Jokivarren raivaustöiden suunnitelmaa on viety eteenpäin</p>

				<p>Uudet jouluvalot otetaan käyttöön vuonna 2019</p> <p>Katuväläistuksen uusiminen ledväläisimiin aloitetaan 2020</p> <p>Uuden nuotiopaikan lupahakemus on vireillä</p> <p>Koko kuntaa koskeva kevyenliikenteen verkkoselvityksen laatiminen on aloitettu keväällä ja valmistuu vuoden 2019 aikana</p> <p>Juoksuportaat rakennetaan vuoden 2019 aikana Murtoon</p> <p>Ahintien kohdalle, Tupostien yli tulee uusi suojatie</p> <p>Hirvelän kohdalle tulee uusi korokkeellinen suojatie</p> <p>Pikkaralantien ja Murrontien risteysjärjestelyt, linja-auto pysäkki ja suojatie uusitaan erillisen suunnitelman mukaan</p>
Hyvinvoivat kuntalaiset	<p>1. Lapset puheeksi- malli, perhetyö / neuvola-, varhaiskasvatus-, opetus- ja sosiaalitoimen henkilöstö</p> <p>2. Vanhemmuuden</p>	<p>Kuntaorganisaatio</p> <p>Järjestöt</p> <p>Sidosryhmät</p> <p>Vapaa sivistystyö</p>	<p>Palaute</p> <p>Osallistujien määrä eri tapahtumissa</p> <p>Kävijämäärät kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palveluissa</p> <p>Uusien liikuntaryhmien</p>	<p>Kotikoulufoorumi kokoontunut 2 krt. Lisäksi luentoja 3 krt.</p> <p>Jari Sinkkosen luento vanhemmille "Huomaa hyvä lapsessa" 10.10.2018.</p>

	<p>tukeminen /kotikoulufoorumi, koulut ja varhaiskasvatustyöt, sosiaali- ja terveystoimi</p> <p>3. Liikunta ja harrastusmahdollisuudet / järjestöt, kunnan liikuntatoimi, yritykset</p> <p>4. Viihtyisät ja turvalliset elinympäristöt /kuntalaiset, ympäristötoimi, järjestöt</p> <p>5. Osallisuus- ja yhteistyö / järjestöt, kunnan kaikki osastot, kuntalaiset</p> <p>6. Liikuntapaikkojen lisääminen: treeniportaat ja uimapaikkojen kehittäminen / kunta ja järjestöt</p>		<p>määrä</p>	<p>Urheilujärjestöjen tarjoamat liikuntatapahtumat ja -kurssit 140 kpl.</p> <p>Torialueen kehittäminen /Tapahtumajärjestäminen torialueella (esim. toritärskyt ja taiteiden yö) sekä kesäaikaan kuntalaisten käytössä olevia kojuja voi vapaasti hyödyntää myyntipaikkoina.</p> <p>Pappilan pihaluonon kehittäminen, Hyvän mielen paikat - hankkeen puutarhan hoitaminen ja kesäkahvila.</p>
--	--	--	--------------	--

Hyvinvointia koulutuksella

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma 2018-2019
Tulevaisuuden kuntasivistyskunta	<p>Toimiva kouluverkko ja terveelliset tilat</p> <p>Kuntalaisten mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen</p> <p>Hyvinvointityö suunnitelmalliseksi ja osaksi kunnan muuta toimintaa</p>	<p>Kuntaorganisaatio ja toimikunnat</p> <p>Lukio (yhteistyössä Oulun kaupunki, Oamk ja SPK)</p> <p>Lakeuden kansalaisopisto</p> <p>Musiikkiopisto</p> <p>Järjestöt</p> <p>Yritykset</p> <p>Seurakunta</p>	<p>Palautteet</p> <p>Osallistuminen vapaan sivistystyön opintoihin</p> <p>Kuntalaisten terveys</p> <p>Uudet toimintamallit ja yhteistyöverkostot</p> <p>Nuorten</p>	<p>Perhekeskusmallin käyttöönotto aloitettu</p> <p>Lape (Lapsi- ja perhepalveluiden) työryhmä jatkaa toimintaansa laajemmalla kokoonpanolla</p> <p>Kaikki 9.luokkalaiset sijoittuivat jatkoopkuihin</p>

	<p>Nuorisovaltuusto, Vanhusneuvosto ja Vammaisneuvosto mukaan päätöksen tekoon ja osallisuustyöhön</p> <p>Elinvoimatoimikun nan roolin vahvistaminen HYTE- työssä</p> <p>Kulttuuritoimikunta</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön ryhmä</p> <p>LAPE -työryhmä</p> <p>HYTE -työryhmä</p>		<p>sijoittuminen toisen asteen opintoihin</p>	<p>(lukio 46%, ammattillinen 43%, opisto 8%, valmentava 2%, Telma 1%)</p> <p>Tyrnävän lukion oppilasmäärä on tällä hetkellä 52 henkilöä</p> <p>Lapset puheeksi - koulutus 2018 - 2019 välisenä aikana on toteutunut (sosiaalityöntekijät, sosiaaliohjaajat)</p> <p>HYTE- kuntakortin käyttöönotto</p>
--	---	--	---	---

Hyvinvointisuunnitelma 2020

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen- työryhmä 4-6 krt
- Perhekeskusmalli - toiminnan jalkauttaminen ja viestintä
- Ehkäisevän päihdetyön kehittäminen - osaksi sosiaali- ja terveyspalveluja
- Meijerialueen kehittäminen hyvinvoinnin näkökulmasta - kulttuurista hyvinvointia ja kirjaston käytön monipuolistaminen
- Viestinnän kehittäminen- Hyte- tapahtumat esillä viestinnässä ja lisätään kuntalaisten hyte- blogeja

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyvinvointikatsaus 2019 käsitellään sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa 5.9.2019, sosiaali- ja terveyslautakunnassa 4.9.2019, kunnanhallituksessa 16.9.2019 ja kunnan valtuustossa 11.11.2019.

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua: 11.11.2019